

DOXA

ZPRAVODAJ
KATOLICKÉ TEOLOGICKÉ FAKULTY
UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE

ROČNÍK 1, ČÍSLO 1, LEDEN 2015

Obsah

SLOVO VELKÉHO KANCLÉŘE

Dominik Duka / 1

EDITORIAL

Vojtěch Novotný / 2

FOCUS

Radek Tichý – Jaroslav Lorman: *Liturgie jako věc privátní zbožnosti
nebo jako veřejná služba* / 3

Jaroslav Lorman – Radek Tichý: *Liturgie a etika čili proč je bobopocta
univerzálně platným příkázáním?* / 5

Josef Bartoň – Lenka Makovcová-Demartini: *Biblický překlad v katolické liturgii* / 7

Karel Otavský – Alice Nedbalová: *Liturgické užité umění v historii a současnosti* / 9

MINULOST A PŘÍTOMNOST

Zdenka Hledíková: *Arnošt z Pardubic* / 11

VZPOMÍNÁME

Vojtěch Novotný: *Karel Vrána (1925–2004)* / 12

AKADEMICKÝ ŽIVOT

Prokop Brož: *Dveře fakulty jsou dokořán otevřené* / 13

Jaroslav Brož: *Chceme studenty s žízní po poznání pravdy* / 13

Přijímací řízení pro studium do akad. roku 2015–2016 / 14

ABSOLVENT

Vojtěch Novotný: *Náš svatý absolvent Jan Nepomucký Neumann* / 17

Jiří Heblt – Karel Sládek: *„Musím se přiznat, že na tu dobu vzpomínám rád“* / 20

Anna Stárková – Milan Pech: *„Teologie je s uměním po staletí neodmyslitelně spjata“* / 22

ZA HRANICE

Eva Vybíralová: *Erfurt* / 24

INFORMACE / 25

PUBLIKACE / 26

OBHÁJENÉ DISERTACE A RIGORÓZNÍ PRÁCE / 27

NADAČNÍ FOND ARNOŠTA Z PARDUBIC / 28

DOXA: zpravodaj Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Číslo a datum vydání: 2015, ročník 1, č. 1, leden 2015

Vydavatel: Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

Redakce: doc. Vojtěch Novotný, Th.D. (vedoucí redaktor);

PhDr. Josef Bartoň, Th.D.; PhDr. Milan Pech, Ph.D.; PhDr. Radek Tichý, Ph.D., S.L.L.; David Vopřada, Dr.

Redakční kruh: Mgr. Marie Benáková; Mgr. Šárka Lukešová; Mgr. et Mgr. Lenka Makovcová-Demartini;

Mgr. Alice Nedbalová; Lic. iur. can. Eva Vybíralová

Adresa: DOXA, Thákurova 676/3, 160 00 Praha 6, doxa@ktf.cuni.cz; Periodicita: 2 × ročně

Grafická úprava: Otakar Karlas

Na obálce: © 2015 Jan Zrzavý, Národní galerie v Praze, fotografie © 2015 Národní galerie v Praze,

Jan Zrzavý, Poslední večere I (výřez).

Tisk: Tiskárna Kleinwächter, Čajkovského 1511, 73801 Frýdek-Místek

Distribuce: KTF UK, zdarma, Registrace: MK ČR E 21835

ISSN 2336-5706

Za text jednotlivých článků odpovídají autoři a jejich pohled nemusí
vyjadřovat stanovisko KTF UK. Redakce si vyhrazuje právo dodané rukopisy krátit.

© Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

nedlouho poté, co se sv. Jan Pavel II. ujal papežského úřadu, zveřejnil konstituci *Sapientia Christiana*, jíž upravil postavení a uspořádání církevních univerzit a fakult – tedy i pražské Katolické teologické fakulty. I ona je totiž od r. 1347, kdy Klement VI. založil jménem církve pražskou univerzitu, kanonicky zřízena Apoštolským stolcem, aby se věnovala poznání Božího zjevení a toho, co s ním úzce souvisí, a byla přitom těsně spojena s posláním, které Ježíš Kristus svěřil církvi (Mt 28,18–20).

Konstituci *Sapientia Christiana* jsem zmínil proto, že obsahuje slova, která bych dnes rád vyzdvihl: *církevní fakulty jsou tu pro obecné dobro církve a mají proto být celým církevním společenstvím považovány za cosi drabocenného* (prooem. IV).

Ano, Katolická teologická fakulta je tu pro obecné dobro církve, zvláště místní církve v českých zemích. Co se tím míní? Dobro, k němuž se církev toužebně vzpíná a které chce sdílet s co největším počtem lidí, je vždy nové a vždy hlubší společenství s Otcem, Synem a Duchem svatým. Písmo ho opisuje jako děj poznání. Nuže, teologická fakulta je – má být – tím místem, kde církev zvláště intenzivním způsobem poznává trojosobního Boha, který se ke spáse světa zjevil v Ježíši Kristu, a kde toto své poznání sdílí jak s těmi, kdo již uvěřili, tak i s těmi, kdo tak neučinili. Klíčový pojem, jímž se definuje povaha naší fakulty a její příspěvek k obecnému dobru církve, proto zní: evangelizace. Jak v této souvislosti nepromýšlet podněty současného papeže Františka? Považuji za žádoucí, aby se nad nimi fakulta zamyslela.

Nesmíme ale zapomenout ani na druhou část citovaných slov, podle nichž by mělo celé církevní společenství v českých zemích *považovat naši fakultu za cosi drabocenného, hodnotného*. Měli bychom si jí vážit a být za ni vděční. A projevovat to zcela konkrétním a účinným způsobem. Konstituce proto stanoví, že je úkolem biskupské konference, aby spolu s velkým kancléřem usilovně podporovala její rozvoj a pečovala o její vědecké a církevní postavení. Opakovaně jsem již veřejně uvedl, že v tomto ohledu nebylo zatím učiněno vše, co být vykonáno mělo, a že chci usilovat o zjednání nápravy.

A právě proto se také nyní obracím na všechny čtenáře zpravodaje *Doxa* a prosím je, aby i oni nějakým způsobem fakultu podpořili. Eucharistická oběť, modlitba, projev zájmu o osoby i jejich činnost, vlídné povzbuzení, šíření dobrého jména, odpuštění nedostatků, získání kvalitního uchazeče o studium (a tak vlastně i peněžního příspěvku od státu), dar odborné literatury, finanční příspěví a tak dále – o to vše vás pro pražskou teologickou fakultu jménem českých biskupů i Svatého stolce, který jako velký kancléř zastupuji, žádám. A předem děkuji, že nenecháte mou výzvu neoslyšenou. Pán vám žehnej!

Dominik kard. Duka
arcibiskup pražský a velký kancléř KTF UK

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

dostáváte do rukou první číslo periodika *Doxa: zpravodaj Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze*. Fakulta vás chce jeho prostřednictvím informovat o svých „radostech a nadějích, smutcích a úzkostech“. Chce spolu s vámi hledět do minulosti, přítomnosti i budoucnosti, a tak je s vámi sdílet. Patříme k sobě.

Co to znamená, řekneme-li Katolická teologická fakulta? Označujeme tak *instituci*, jež svou objektivitou překračuje všechny jednotlivce, kteří jsou s fakultou spojeni, i jejich prostý součet. Míněna je část veřejnoprávní univerzity (dle civilního práva) a samostatná právnická osoba, jíž dává subjektivitu Apoštolský stolec a jež je proto vůči místní církvi exemptní (dle kanonického práva). Takto naše fakulta trvala i v dobách, kdy se k ní nikdo nehlásil a kdy nemohla plnit své poslání.

Tím byl naznačen druhý význam sousloví Katolická teologická fakulta: soubor činností, jimiž se vyjadřuje *poslání*, které je této instituci svěřeno a kvůli němuž existuje. Teologická fakulta byla v r. 1347–1348 předmětně vymezena jako ta část pražské univerzity, jež se věnuje reflexi víry katolické církve. Dnes tak činí jednak na základě toho, co katolická církev jako adresa Božího zjevení sama je a v co věří, jednak na základě studia kulturních projevů, jež si tato víra v průběhu dějin dala.

Komu je ale vlastně toto poslání svěřeno? Jistě nikoli odosobněné instituci. Vlastní realitou Katolické teologické fakulty je tak *akademická obec*, společenství učitelů a studentů, kteří jsou spojeni účastí na dobrotě jediného Pána a kteří se stali nositeli poslání, jímž je definován smysl institučního rámce, který je spojil. Personální a eklesiální aspekt je přese všechnu svou křehkost vlastním důvodem toho, že naše fakulta je a zůstává katolická a teologická.

Naše – neboť jádrem tohoto společenství jsou vždy ti, kdo zde aktuálně působí jako učitelé nebo jako studenti a jimž je proto ono poslání svěřeno. *Naše* – neboť vy, absolventi, přátelé a příznivci patříte ke Katolické teologické fakultě také. I vám je její poslání svěřeno. I vy o ně máte pečovat. I vy je máte podporovat.

Když vám předkládáme zpravodaj *Doxa*, činíme to proto, abychom vás informovali o tom, kdo jsme a jak se snažíme plnit poslání, jež nás spojuje. A také proto, abychom vás požádali o přízeň a pomoc. Již nyní za ni děkujeme.

Vojtěch Novotný
vedoucí redaktor

Liturgie jako věc privátní zbožnosti nebo jako veřejná služba?

PhDr. Radek Tichý, Ph.D., S.L.L.
(*1980)
liturgika, kněz pražské arcidiecéze

Liturgie se obrací proti individualismu. Církvi i společnosti tím prokazuje službu.

S Radkem Tichým rozmlouvá Jaroslav Lorman

Rád bych začal obecnou otázkou, a později ji rozvinul konkrétněji. Tedy: je liturgie věcí soukromé zbožnosti, nebo je to veřejná služba?

Myslím, že v této otázce je vystiženo jedno veliké napětí, které v sobě liturgie nese, se kterým se potýkáme v každodenním liturgickém životě a které poznamenalo i vývoj liturgie během dvou tisíc let. V jejím základu totiž opravdu nestojí soukromá zbožnost, ale něco, co jedince přesahuje, co je mu objektivně dáno, co, jak věříme, je stanoveno samotným Bohem.

Takže veřejný charakter liturgie má přednost.

Liturgie je už etymologicky – od slova *laos* – službou lidu a musí zůstat skutečností, která jedince přesahuje. Ale zároveň samozřejmě nelze škrtnout fakt, že se v ní jednotlivci setkávají s Bohem. Vždyť liturgie je o modlitbě, o vztahu k Bohu a jeho vyjádření, takže zasahuje a musí zasahovat každého jednotlivce. Jestliže liturgie nesouvisí s individuální zbožností, něco není v pořádku. Kdykoli v dějinách oficiální liturgie nedokázala živit osobní duchovní život, okamžitě vyrostly mimoliturgické formy zbožnosti; a liturgie pak musela projít určitou proměnou, aby zbožnosti lidí začala zase odpovídat.

Zmiňuješ vývoj liturgie jako napětí mezi objektivní daností a privátní zbožností. Jak je tomu dnes?

Nevím. Zdá se mi, že ve 21. století jsme natolik uvědomělými křesťany, že jsme schopni účastnit se liturgie i něčím víc, než jen křikem *Krleš krleš*, nebo uctivým nasloucháním. Aby odpověděla na tento charakter naší zbožnosti, klade církev důraz na aktivní, vědomou a plnou účast při liturgii. Na druhou stranu tím, že se bohoslužba stává lidovější, musí se nutně stávat prostší. Možná pak něčí privátní zbožnosti chybí posvátný jazyk, posvátná vůně, prvek mystéria.

Nevadí to?

Myslím, že ne, nikdy nebylo všechno ideální. Teď mne napadá, že liturgie prokazuje službu Božímu lidu i široké společnosti tím, jak jde proti individualizaci. Pro privátní zbožnost v individualizované společnosti by možná byla mnohem vhodnější například předkoncilní forma mše svaté, protože po člověku se nechtělo víc, než aby byl se zbožnou myslí přítomen na posvátném dění, ale nevstupoval do něj: modlil se a svou zbožnost realizoval vlastně soukromě. To díky obnově z 20. století, která začala za Pia X., nelze, nárok na pozornost a komunitní participaci je mnohem větší. Tím se současná liturgie se obrací proti individualismu a duchu postmoderní doby. Může být někomu nepohodlná, ale církvi i společnosti tak prokazuje službu.

Takže když mluvíme o veřejné službě liturgie, můžeme mluvit i o široké veřejnosti?

Slovo *laos* samozřejmě označuje Boží lid. Ale slovo veřejnost zní natolik civilně, že se asi můžeme bavit i o tom, nakolik je liturgie službou veřejnosti v širokém smyslu slova. Je možný určitý mystický pohled, podle něhož, i když je kněz úplně sám v kostele a slouží eucharistii, nebo i když se jediný hříšník obrátí k Bohu ve svátosti smíření, celé lidstvo se posune ke svatosti. To je také

určitý druh služby veřejnosti. Druhý pohled by mohl být sociologičtější. Když se koná bohoslužba a lidé se scházejí, vždy se posilují jejich sociální vazby, z čehož má společnost prospěch. Navíc je liturgie – jako každý rituál – socializační, což je vidět z toho, jak některé svátosti plní funkci přechodových rituálů i pro lidi, kteří jinak s církví moc společného nemají. Třetí pohled by mohl být geneticky-sociální. Ve smyslu sociálního faktu se celá společnost rodí z bohoslužby. Všechny její jednotlivé dimenze typu politika, právo, morálka, umění, mají svoje jádro v bohoslužebném životě. Abychom mohli mluvit o společnosti, vždycky musíme najít náboženskou obec, jejíž vyjádření se kondenzuje v liturgii. Vidět tuto genetickou funkci, i když je společnost od náboženství dávno emancipovaná, může být službou veřejnosti.

Vraťme se ještě k vývoji. Lze říci, že podoba mše svaté kodifikovaná po Tridentském koncilu vycházela ustríc privátní zbožnosti?

Ano, ale tehdy se to týkalo pouze kleriků. Od středověku byla liturgie centrována na kněze, množství tichých modliteb sloužilo jako podpora jeho soukromé zbožnosti. Lid byl v této době z liturgie fakticky odsunut, což ale zase odpovídalo někdejší (ne)schopnosti nově pokřesťanštěných národů účastnit liturgie víc, než jen křikem *Kyleš*. Kvůli klerikalizaci liturgie se ale pak v průběhu dějin rozvinulo množství pobožností, novén, lidových obřadů, procesí, protože lidé potřebují svoji zbožnost vyjádřit také komunitě, a liturgie to tehdy přestala umožňovat.

Znovu se musím zeptat, jak je to dnes?

Také dnes se samozřejmě liturgie a mimo-liturgická zbožnost prostupují. Například modlitby na tábořích pro mladé křesťany mají často podobu přepracovaných ranních chvály do formy lidové zbožnosti. Inspirace je liturgická, zůstává modlitba žalmu jako klíčový prvek, ale vše ostatní je přetvořeno, aby odpovídalo výrazovému stylu a zbožnosti mladých lidí. Oficiální liturgie toto všechno naopak nasává a integruje, i když díky římské centralizaci hůře, než například ve středověku. To může být výhodou i nevýhodou.

Otázka centralizace je zajímavá: jak to jde dohromady se skutečností, že veřejnost je tak různorodá a roztráštěná?

Veřejnost je na jednu stranu různorodá, ale na druhou stranu globalizovaná. To, že je liturgie jednotná, je v globalizovaném světě výhodou. Navíc, současné liturgické knihy umožňují u množství prvků přizpůsobení na základě místních poměrů – a tedy též na základě lokální zbožnosti, aniž by tím bylo dotčeno jádro. Myslím, že možnosti jsou velké a že to je v zásadě nastavené dobře.

foto Karel Pažourek (Člověk a víra)

foto Jitka Marková (Člověk a víra)

Liturgie a etika čili proč je bohopocta univerzálně platným přikázáním?

ThLic. Mgr. Jaroslav Lorman, Th.D.
(*1973)
teologická etika, trvalý jáhen
pražské arcidiecéze

Pravou liturgií je způsob života člověka. Bohopoctu není možné redukovat na návštěvu kostela.

S Jaroslavem Lormanem rozmlouvá Radek Tichý

Vyměnili jsme si úlohy, ale začal bych podobně jako Ty předtím, totiž obecnou otázkou: Je bohopocta univerzálně platným etickým přikázáním?

Podle mě je nutné vyjít z toho, že člověk je stvořený ke společenství s Bohem a toto společenství není pouze na rovině vnější povinnosti, ale je součástí jeho vnitřního ustrojení. Boha poznává jako někoho, kdo není stejný jako ostatní lidi, a vztahuje se k němu v nitru jako k někomu, kdo je dokonalý, neskonale vyšší, větší. To všechno jsou metafory, ale vyplývá z toho něco, co bychom asi nazvali úctou. K Bohu se člověk vztahuje s úctou – a to je také možná důvod, proč ho v ateistické odpovědi odmítá: je to určité odmítnutí někoho, kdo je neskonale větší, a možná tedy ohrožující. Jestliže připustíme, že člověk je stvořen Bohem, vyplývá z toho, že plně nachází sebe sama, plně rozvíjí své lidství, až když na otázku Boha odpoví kladně, když vstoupí do společenství s Bohem. Tedy, když nějakým způsobem aktivně nebo vědomě vůči Bohu projevuje úctu. Tato úcta se projevuje nasloucháním, pozorností vůči tomu, jaký je Bůh, jak se zjevuje, jak jedná, a jaká je jeho vůle. Zároveň se bude projevovat vnější aktivitou: praxe jakýkoli lidských vztahů je, že pokud člověk vstupuje do společenství, bere na sebe závazky vyvarovat se takových činů, které toto společenství ničí.

Lze vůbec skloubit pojem bohopocta s nárokem univerzality, který zahrnuje také ty, kdo Boha neuznávají?

Zde se dotýkáme desítky let trvajících sporu. Já bych pro sebe navrhl rozdělení na implicitní a explicitní bohopoctu. Implicitní se určitě bude projevovat v normální lidské úctě člověka vůči člověku, v respektu vůči přírodě, k nimž člověk bude přistupovat jako k něčemu, co ho předchází a přesahuje. Ve svém jednání uzná, že nedisponuje vším, a tak projeví určitou úctu vůči transcendentnu. Když ale mluvíme z pozice křesťanské etiky nebo morální teologie, není mi jasné, proč se zbavovat explicitního teologického horizontu. Zdá se mi, že je to minimálně nemoudré. Ve chvíli, kdy mám vstoupit do etického rozhovoru o mravnosti, mohu svůj explicitně náboženský horizont pojmut jako určitou cennost, a rozhovor obohatit.

Jak vlastně rozumíš slovu bohopocta? Když jdu v neděli do kostela, konám bohopoctu?

Odpověď na tuto otázku se, podle mne, nachází ve 12. kapitole listu Římanům. Tam se píše o pravé bohoslužbě: Pravou liturgií je způsob života člověka. Bohopoctu není možné redukovat na návštěvu kostela, na účast na liturgii. Z mravního hlediska jde o to, aby byla kontinuita mezi tím, co dělám v kostele, a tím, co žiji mimo kostel. Do kostela přicházím spolu s ostatními slavit, explicitně vyjádřit to, co dělám celý týden. A pak jsem z kostela vyslán zpět do všedního dne. Tedy, musí mezi tím být soulad. Setkání s Bohem, slyšení evangelia a účast na svátostech jsou všechno věci, které mě naprosto přirozeně osvobozují pro lásku ke druhým. A zároveň hlavní cíl, ke kterému směřuje křesťanská morálka, je společenství s Bohem. Do něj samozřejmě nepatří jen služba druhým lidem, ale také i přímé setkávání s Bohem v modlitbě, v účasti na svátostech, v liturgii, v meditaci Písma.

foto Roman Albrecht (Člověk a víra)

Jak by se dal vztah mezi bohopoctou, kterou je liturgie, a bohopoctou, kterou je celý křesťanský život, nějak víc specifikovat?

Z biblického pohledu je souvislost mezi vztahem člověka k Bohu a jeho jednáním vůči druhým lidem spatřována tradičně v rozdělení desatera na první a druhou desku, nebo, ještě explicitněji, v odpovědi Ježíše na otázku po největším přikázání. V Novém zákoně vzniká tradice, podle níž není možné milovat Boha a nemilovat člověka. Z křesťanského pohledu musí samozřejmě morálka vztahů mezi lidmi vyplývat ze základního přikázání vztahu k Bohu, a tento vztah k Bohu musí moje další jednání podporovat. Rozlišení mezi prvním a druhým přikázáním ukazuje, že křesťanskou morálku není možné nikdy redukovat jenom na imanentní sféru. Není možné zbavit se základního závazku vůči Bohu, ale ani závazku, který je jeho naplněním, úcty k člověku. Mně přijde, že v tomto je liturgie fantastickým vyjádřením této propojenosti. Liturgie je něčím, co člověk chápe jako přímou bohopoctu, ale přitom se jí účastní ve společenství s dalšími lidmi. Je tam propojení božského a lidského, což přesně odpovídá podstatě křesťanské mravnosti.

Na závěr by mne zajímalo, co může skutečnost, že bohopocta je univerzálně platným přikázáním, znamenat pro pastorační službu kněží v duchovní správě?

Může to znamenat znova si uvědomit to, že je tady bytostný soulad mezi způsobem života a způsobem vzdávání úcty v liturgii. Že to je jedno a totéž. Že se nesmí rozejít liturgie ve své slavnostnosti a přesnosti, se způsobem života, který je chabý v oblasti mravnosti. Že láska k Bohu není jiná, než láska k člověku, a nemohu tedy přistupovat k oltáři s tím, že miluji Boha, když nedokážu milovat lidi, kteří žijí v bídě kolem mě.

Může to také znamenat být pozorný vůči tomu, jaký „lid“ se k bohoslužbě shromažďuje, kde se lidé z mé farnosti nacházejí, jak blízko jsou liturgii. Dnes a denně se setkávám s lidmi, kteří byli pokřtěni, ale do kostela nechodí a s vírou nic nemají. Nesou nezrušitelné znamení křtu, není možné označit je za pohany, do společenství církve nějak patří. Jak slavit liturgii s těmito lidmi? Jestliže říkáme, že láska a úcta k Bohu je první přikázání, pak to znamená, že přivést lidi k lásce k Bohu je první povinností pastýře. To se samozřejmě musí projevit ve stanovení pastoračních preferencí.

foto Richard Horák
(Člověk a víra)

Biblický překlad v katolické liturgii

PhDr. Josef Bartoň, Th.D.
(*1966)
staré jazyky, patrologie, laik

Mešní perikopa
v češtině? Až od koncilu
je to v pravém smyslu
text liturgický.

S Josefem Bartoněm rozmlouvá Lenka Makovcová-Demartini

Josefe, řadu let se zabýváš biblickými překlady. Odkdy se český překlad uplatňuje v katolické liturgii?

Málokdo z mladších si uvědomuje, že ještě nedávno byla jazykem katolické mše latina – včetně biblických čtení. Výjimkou bylo Chorvatsko, kde se od dob žáků Cyrila a Metoděje udržela západní liturgie také ve staroslověně, tzv. hlaholská mše. Pro naše země sice existovalo od r.1920 papežské privilegium, možnost číst epistolu a evangelium *také česky*, tj. po povinném přednesení latinského znění, týkalo se ale jen tzv. zpívaných mší, křtů, svateb a pohřbů. Až do reformy 2. vatikánského koncilu v 60. letech tedy i český věřící spíš tiše sledoval texty v dvojazyčném latinsko-českém misálku, zatímco bohoslužba probíhala v latině.

Češi ale mají biblické překlady z mnohem starší doby. Ty se používaly pouze k soukromé četbě?

Specifikem českého prostředí v počátcích křesťanství byla právě existence Písma i liturgie ve všeobecně srozumitelném jazyce. Od druhé poloviny 9. do konce 11. století se na našem území – na Moravě a v přemyslovských Čechách – sloužila staroslověnská liturgie, patrně spíše západního než východního ritu, včetně předčítání biblických lekcí. Staroslověnština byla jazyku našich předků blízká, asi jako nám dnes slovenština.

Ale říkáš, že table praxe trvala jen do konce 11. století...

Po roce 1100, po násilné likvidaci slovanské bohoslužby necitlivým zásahem papeže a našeho Břetislava II., zůstává liturgie už pouze v latině, ale jakési povědomí o někdejšímu užívání srozumitelného Písma u nás trvá. Češi už v polovině 14. století mají *kompletní bibli* ve staročeštině, jako první ze středověkých nerománských národů – před Němci a Angličany! Překlad se používal hlavně pro potřeby kázání a osobní četbu. Za husitství se ale dostává přímo do liturgie a české lekce se pak čtou při utrakvistických a posléze protestantských bohoslužbách až do oné drakonické rekatolizace českých zemí v 17. století.

Vraťme se ještě do 14. století. Karel IV. založil emauzský klášter zvaný Na Slovanech. Jak tam vypadala liturgie a biblická čtení?

Ano, toto je důležitá, i když skoro neznámá kapitola dějin liturgie v Čechách. Na Karlovo pozvání přicházejí r. 1347 benediktini z Chorvatska, aby v klášteře sloužili svou staroslověnskou hlaholskou mší. Noví mniši z místních, již českých noviciátů, se rozhodli psát hlaholicí také texty české, a tak máme zachovaný i jeden takovýto rukopis staročešské bible, tzv. Českou bibli hlaholskou. V liturgii pravděpodobně používali nejen perikopy staroslověnské, ale i české. Klášter byl centrem vzdělanosti a prokazatelně s ním udržovala kontakt univerzita – můj brněnský profesor staroslověnětiny Radoslav Večerka říká, že Emauzy byly *neformální katedrou slavistiky*. I Husova skupina Emauzy znala a je pravděpodobné, že inspirace k vytvoření diakritického pravopisu vzešla z některých typických charakteristik hlaholice. Je dost možné, že zdejší liturgická praxe také povzbudila husity k radikálnějšímu zavádění češtiny do celé liturgie.

Posuňme se teď z historie do současnosti. Nekatolické církve donedávna četly při bohoslužbách reformační Bibli kralickou a nyní většinou předčítají z ekumenického překladu. Jak je to u katolíků?

Je to tak, nekatolíci používali Kralickou až do 80. let 20. století, kdy ji nahradili textem ekumenickým, který byl dokončen r. 1979. U katolíků byla situace jiná. V období, kdy se sloužilo latinsky, nebyla katolická církev vázána na žádný z českých překladů zdaleka tolik, jako evangelíci na „tradiční“ Kralickou. Asi i proto byli katolíci více překladatelsky činní a od 18. do 20. století vytvořili řadu nových tlumočení, jen ve 20. století dva Staré zákony a sedm Nových zákonů. Po koncilu, kdy lekce v národním jazyce začala být textem *v pravém smyslu liturgickým*, se začala církev rozhlížet po vhodném překladu. Zpočátku bylo možné používat při mši libovolného překladu, který měl katolické církevní schválení – a je zajímavé, že jsou doloženy i případy, kdy kněz předčítal z „nekanonické“ Bible kralické. Na začátku 70. let pak církev publikovala cyklostylované prozatímní lekcionáře.

Skupinu, již biskupové a ordináři pověřili přípravou jednotných textů pro liturgii, vedl starozákonník Václav Bogner?

Ano, Bogner vybral do lekcionářů starozákonní perikopy ve znění svého vlastního překladu, na němž již mnoho let pracoval. Evangelní čtení byla s malou úpravou vzata z ČEP (evangelia ČEP byla již přeložena), apoštolářové texty z Nového zákona dominikána-exulanta Ondřeje Petru, patrně prostě proto, že apoštolář ve znění ČEP ještě nebyl hotov. Když v r. 1973 vyšel první díl lekcionáře definitivního, došlo ke konfliktu s kolektivem ČEP, protože použití ekumenického textu Bogner nepředjednal a hlavně proto, že došlo k nekonzultovaným úpravám evangelního překladu. Skončilo to smírem, ale katolické autority, u nichž měl asi velké slovo sám Bogner, se rychle rozhodly text ČEP vůbec nepoužít. Pro novozákonní perikopy Bognerova skupina trochu víc přepracovala text Ondřeje Petru, a to v evangelní i apoštolářové části. Už nejbližší svazek lekcionáře z r. 1974 obsahoval tento tzv. Bognerův překlad Nového zákona.

Dobře, při liturgii se čte Bognerův text, ale katolíci pro soukromou četbu běžně používají ČEP. Myslíš, že je table dualita textů v pořádku?

Považuji to za pozitivní. A dokonce je to víc než dualita – někteří hloubavci totiž používají pro srovnání ještě další nové české překlady, jako je téměř parafrázující Slovo na cestu, velmi doslovný Český studijní překlad, jazykově nápaditá Bible 21 či Jeruzalémská bible s katolickými komentáři. U liturgického překladu místy cítíme oprávněné důrazy na specifika hlasité recitovaného textu, ve starozákonních perikopách např. jasně rozeznáváme o něco víc vlastností „literárních“ než u „vědeckějšího“ textu ČEP. Jak napsal evangelík František Žilka, autor nejvýznamnějšího z moderních novozákonních překladů před ČEP, čtení více tlumočení *přinutí mnohébo, aby si přemyslel některé biblické pojmy*. Právě díky častému srovnání mešních perikop s poněkud odlišným překladem si myslím každý katolík vždy znovu pokorně uvědomuje závažnou skutečnost, že i v posvátném dění liturgie zaznívá *pouhý překlad*.

foto Pavel Langer (Člověk a víra)

foto David Sís (Člověka víra)

Liturgické užité umění v historii a současnosti

Dr.Phil. Karel Otavský
(*1938)
dějiny církevního užitého umění,
ženatý

Církevní užité umění je prostředkem sdílení obsahu křesťanství. Stimuluje jeho prožívání.

S Karlem Otavským rozmlouvá Alice Nedbalová

Přednášíte na fakultě „Úvod do dějin církevního užitého umění“ doplněný „Výbravými kapitolami ...“. Co Vás na této tematice nejvíce zajímá?

Předmět je zaměřen na západní křesťanství od křesťanské antiky po dnešek. „Církevní“ je umění tvořené pro potřeby náboženské praxe, tedy především liturgie. Jeho protějškem je profánní umění. Slovo „užité“ navozuje jeho aplikaci na užitné předměty s konkrétní primární funkcí. Od nich se díla uměleckého řemesla liší drahými materiály a „uměleckostí“ spočívající v nápaditém tvarování, ornamentice či bohatém figurálním dekoru coby nositele myšlenkových obsahů. Církevní užité umění skýtá jedinečné podmínky pro studium umění jako prostředku lidské komunikace obsahové stránky křesťanství a stimulace jejího prožívání.

Jak se projevovale hledisko funkce a praktičnosti ve vývoji mešních rouch a k jakým proměnám to vedlo?

K rozlišení kleriků podílejících se na bohoslužbě adaptovala raná církev různé součásti římské garderoby. Z dlouhé lněné tuniky se jako spodní rouch vyvinula *alba*; tunika s dlouhými úzkými rukávy se stala vzorem svrchního roucha subdiakona (*tunicella* nebo *subtile*) a dlouhá tunika z dalmatinské vlny byla přejata jako *dalmatika* diakonů. Svrchní cestovní plášť kuželovitého tvaru s otvorem pro hlavu a kapucí zvaný *paenula* posloužil jako prototyp svrchního roucha celebrujícího kněze (*kazule*, *planaeta*, ve východní církvi *phelonion*). Primární funkce těchto rouch se do jejich pozdějších tvarových změn promítaly jen minimálně. Tzv. zvonovité kazule, které si do 13. století zachovaly kuželovitý tvar *paenuly*, ztratily svoji původní kapuci asi již během raného středověku. Také kapuce, kterou byl zprvu opatřen uzavřený plášť nošený kanovníky a řeholníky jako ochrana proti dešti a zimě (*pluviál*, *cappa*), se ve 14. století změnila ve štít vhodný pro vyšší figurální dekor.

A s čím později souvisely konkrétní změny?

Ostatní změny souvisely již výlučně s formami liturgického použití rouch. Je to především zkracování zvonovitých kazulí po stranách a jejich postupná proměna ve škapulířové či barokní „basičky“. Celebrant tím získal více volnosti pro jednání bez asistujících levitů, což bylo důležité v době, kdy pozdně středověká zbožnost vyžadovala stále více zádušních a dalších mší u množství oltářů zakládaných a fundovaných patricijskými rodinami, cechy či laickými bratrstvy. K obměně výzdoby zvonovitých kazulí aplikovanými zlatými bortami vedlo kolem roku 1000 opuštění starokřesťanského celebrování mše směrem k lidu, čímž se dorzální strana roucha stala náhledovou. Dnešní návrat k původnímu způsobu je dílem druhého Vaticana.

Bylo některé historické období zvláště přínosné pro vznik a vývoj určitých liturgických předmětů nebo jinak přelomové?

Církevní užité umění podléhá obecnému dějinnému vývoji, počínaje střídou slohů a „ducha doby“, a vlivům konkrétních událostí. Ze starých inventářů vyplývá, že nejčetnější a nejvýznačnější zlatnické práce souvisely se středověkou úctou k ostatkům svatých, jejichž kult hrál u všech vrstev obrovskou roli. „Zlomovou“ událostí byl rozpad církevní jednoty. V důsledku Augsburského

foto Roman Albrecht (Člověk a víra)

foto Eva Holoubková (Člověk a víra)

smíru (1555) vznikly v Evropě tři typy teritorií lišících se m. j. postojem k chrámovým pokladům a církevnímu umění vůbec. V katolických oblastech zůstal kult svatých zachován, avšak nově definován a vymezen vůči ostatním formám zbožnosti. Tridentská, na historické kritice postavená reforma učinila konec řadě dosavadních přebujelých zvyklostí a vyradila z provozu velkou část středověkého chrámového vybavení.

A jaký postoj k církevnímu užitému umění zastávaly jiné konfese?

Chrámové poklady zanikly v oblastech, jež se přiklonily k Janu Kalvínovi a Ulrichu Zwinglimu, kteří zavrhlí mimo-biblickou náboženskou tradici (část švýcarských kantonů a Francie, Nizozemí). Kult svatých a jejich ostatků odmítl i Martin Luther, jehož toleranci v otázkách tradičních mešních rouch a liturgického náčiní však vděčíme za zachování velkých souborů středověkých parament a chrámové výbavy v Halberstadtu, Brandenburgu a jinde.

Zajímá by mě Váš názor na používání barokních mešních rouch při církevních slavnostech.

U kazulí je nutno počítat s tím, že jejich přední strana není náhledová. V kláštorech a kapitulách s velkými soubory barokních rouch a oltářních parament, jako Admont nebo Beromünster, jsou ale i tak bez nich vánoční, velikonoční a svatodušní svátky těžko představitelné. Nutno však uvážit, že se již jedná o výjimečné památky nezřídka s vysokou uměleckou a historickou hodnotou, o které je nutno pečovat a jejichž místo je v klášterním či diecézním muzeu. Rád bych v této souvislosti připomenul, že pro bohoslovce zavedla pražská synoda roku 1863 povinné studium křesťanské archeologie.

Liturgická roucha prošla dlouhým vývojem. Jaké proudy se objevují v dnešním pojetí liturgických předmětů a chrámové výbavy? Přiklání se dnešek spíše k minimalismu?

Je to spíše otázka osobního vkusu a slavnostnosti liturgického obřadu. Zjednodušující tendence se projevovaly v první době po vatikánské liturgické reformě, která vyvolala jistý druh purismu a vedla k ukvapenému odstraňování např. kazatelen či zpovědnic, jež si jako umělecky cenná a ikonograficky zajímavá umělecká díla a navíc jako památky barokní zbožnosti zasloužily více ohleduplnosti (historicky je nutno církev vnímat jako jednu). Naprostá volnost existuje také, pokud jde o různě zdobené liturgické náčiní.

Existuje nějaké napětí mezi historickým a novým chápáním církevního užitého umění?

Problémem se může stát spojení potřeb liturgie se skutečně moderním uměním nároklujícím si právo na samostatnost, vlastní hledání a na mnohdy až brutální reflexi reality. Toto se ovšem týče především celkových řešení současných chrámových interiérů, kde pak jde o vyvážený vztah liturgie a umění jako dvou samostatných oblastí vyžadujících od člověka zhruba stejnou dávku pozornosti (Mozartovo *Te Deum* pouze zhudebňující text hymnu trvá asi 7 minut, zatímco Brucknerovo monumentální dílo téměř 30 minut!). Existuje nicméně řada velmi zdařilých řešení, k nimž patří u nás např. originální křížová cesta od Karla Stádníka ze 70. let minulého století v Praze-Lhotce.

Arnošt z Pardubic

ZDENKA HLEDÍKOVÁ

Pro svou medaili zvolila Katolická teologická fakulta Karlovy univerzity zobrazení pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic. Motiv na medaili vychází z jeho portrétu na obraze Kladské madony z poloviny 14. století. Fakulta ji uděluje těm jedincům, kteří se o ni a plnění její úlohy zvláštním způsobem zasloužili. Připomíná jim zobrazenou osobnost jako vzor, k němuž se podle jejího mínění nějakým způsobem blíží i vyznamenání. Především to ale znamená, že se fakulta sama přihlašuje k odkazu Arnošta z Pardubic.

Kdo byl Arnošt z Pardubic, tu netřeba příliš rozvádět: pražský arcibiskup po dobu prvních dvaceti let existence provincie (1344–1364) a nejbližší spolupracovník, rádce a diplomat krále a císaře Karla IV. To hodně přesahuje obzor působnosti fakulty. Dodnes je pražský arcibiskup kancléřem Katolické teologické fakulty a také Arnošt z Pardubic byl právě jako arcibiskup kancléřem, ale celé univerzity. Tím ho při založení vysokého učení ustanovil podle dobových zvyklostí papež. Arnošt měl k takovému úkolu mimořádné předpoklady a schopnosti a bez jejich využití by se první středoevropská univerzita sotva byla stala ještě ve století svého vzniku spolutvůrkyní vzdělání a kultury země, v níž působila.

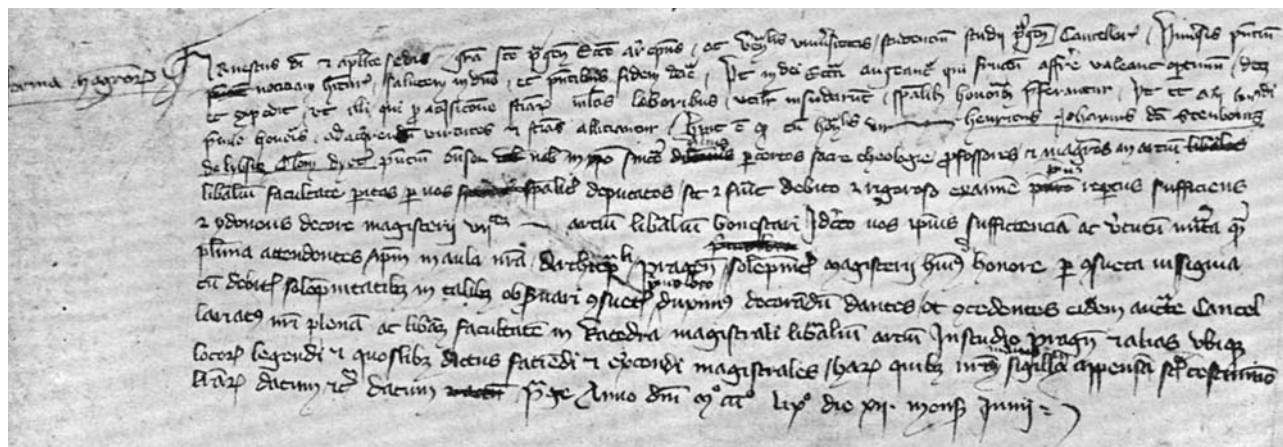
Arnošt prožil důležité životní období mládí, kdy se formuje a dotváří osobnost člověka, v severní Itálii na univerzitách v Bologni a Padově, v tehdejší Evropě těch nejlepších škol pro římské a kanonické právo, obor propojený jak s antickým dědictvím tak teologií, jehož význam tehdy stále vzrůstal. Zvláště první z obou univerzit, bolognská, byla již od 13. století vnitřně spojena s římskou kurií, pro niž tvořila intelektuální zázemí. Ke kurií, ve 14. století již sídlící v Avignonu, Arnošt v posledních letech svých studií odešel, aby vysokou úroveň svých

Arnoštova busta z dílny Petra Perlře na triforiu katedrály sv. Víta (zdroj: archiv Ústavu dějin křesťanského umění)

teoretických znalostí završil i reálným poznáním praktického chodu kurie. Během oněch čtrnácti studijních let se Arnošt zformoval ve vrcholného evropského vzdělance vyhraněného směru, činorodého a otevřeného službě veřejnosti. Všechna jeho pozdější organizačně právní činnost byla prodchnuta živým duchem či teologickým a náboženským vnímáním i praktickými schopnostmi diplomata.

Nikdy nezjistíme, kdo byl vlastním otcem myšlenky zřídit v Praze univerzitu. Plného dosahu praxe i významu vysokého učení si byl jistě vědom především ten, kdo jím sám prošel. Veliký král se s ním, byť na dálku, seznámil na příkladu předního filosofického učiliště univerzity v Paříži. Školy, kde studoval Arnošt, se zaměřovaly především na právo požímané jako praktická aplikace spravedlivého uspořádání světa i teologie, která zastřešovala životní postoje lidí. Jeho učiteli tam byly tehdejší nejproslulejší osobnosti a mezi kolegy – studenty byly proslulé osobnosti budoucnosti. Když pak Karel IV. založil v Praze univerzitu, nechal zcela na arcibiskupovi jako kancléři nové školy, aby ji fakticky uvedl v život zajištěním jejího profesorského sboru i hospodářského zázemí.

Nejstarší diplom pražské univerzity opsaný v erekčních knihách arcibiskupství (zdroj: archiv Ústavu dějin křesťanského umění)

Arnoštovy zásluhy o počátky a vnitřní stabilizaci pražské univerzity jsou zcela zásadní: první profesory opatřil zprvu tím, že využil svých přátelských vztahů z mládí a povolal některé profesory z Itálie (Bonsignore de Bonsignori). Jen menší měrou se profesory první generace mohli stát domácí lidé, ti se teprve museli vyškolit. Uplatnili se tu generační druzi a leckdy spolužáci Arnoštovi (Štěpán z Uherčic).

Jako kancléř se Arnošt musel postarat rovněž o praktické věci, doslova o hmotnou základnu školy – od prostor, kde se mají přednášky konat po finanční zajištění profesorů i žáků. K výuce teologie se dlouho využíval objekt při katedrále určený k přednáškám pro mistra teologie; toho Arnošt zajistil osobním nadáním, a jeho kapitula ten základ ještě doplnila. K výuce se využívaly i prostory některých existujících řádových učilišť a přednášelo se i při pražských kostelích. Jistě to byl chaotický a provizorní stav. První zajištění univerzity nemovitým majetkem, resp. příjmy z něho, následovalo až po sbírce, kterou Arnošt uložil duchovenstvu své provincie roku 1352, z níž pak byly koupeny čtyři vesnice a v další vsi ještě dvory; byly jako první univerzitní majetek zapsány do zemských desek 1357. Podobně byl koupen první dům určený přímo pro potřeby univerzity až koncem padesátých let. I ten byl financován ze sbírky uložené Arnoštem duchovenstvu a z daru litomyšlského biskupa Jana ze Středy. Dům stál někde poblíž kláštera Na Františku a měly se v něm konat přednášky nejpočetnější, artistické fakulty; současně sloužil až do založení Karlovy koleje (1366) potřebám celé univerzity.

Co a jak se má přednášet bylo obecně dáno celoevropským systémem univerzitního vzdělání. Arnoštovy zásluhy o počátky a vnitřní stabilizaci nového pražského učení spočívají vedle hmotného zabezpečení především v stálém dohledu na pravidelnost a kvalitu výuky, jež musela mít evropskou úroveň. Trvalý dohled se uplatňoval až do ustálení univerzitních zvyklostí, které Arnošt shrnul a kodifikoval do formy prvních univerzitních statut (1360). Byly jako listina sepsány v arcibiskupské kanceláři a vydány pod arcibiskupovou pečeti. Bylo to až po té, co systematická výuka na novém učilišti dosáhla mezinárodně uznávaného stupně, který mohl být zaručen vydáním prvního univerzitního diplomu (1359). Dochoval se opět v opise register Arnoštovy arcibiskupské kanceláře. Předpokládá se, že o rok dříve byla založena (nedochovaná) matrika univerzity.

Všechna tato data odpovídají době, kdy se Arnošt mohl – po ukončení hlavních státnických úkolů vedle krále – naplno věnovat své provincii. Také univerzita tehdy dozrála pod jeho péčí do hotové, stabilizované formy. Teprve po jeho smrti byl její chod ve smyslu hmotného zabezpečení i organizačního systému změněn, když se velkorysým způsobem ujal iniciativy král a založil první univerzitní kolej. Bez trvalé Arnoštovy péče v prvním desetiletí by se ale pražská univerzita sotva mohla časem stát nejdůležitější středověkou univerzitou zaalpské Evropy.

Karel Vrána
(1925–2004)

Vojtěch Novotný

Uplynulo již deset let od 11. prosince 2004, kdy k sobě Bůh povolal našeho kolegu a učitele Karla Vránu. Životní pouť jej vedla ze vsi Zahradka do Říma, kde byl po studiu na lateránské univerzitě r. 1950 vysvěcen na kněze. Komunistický režim mu nedovolil návrat do vlasti. Pastoračně působil v diecézi Bressanone–Bolzano. Dosáhl doktorátu teologie (1958) i filosofie (1963). Vyučoval filosofii na teologickém institutu v jihoitalském Beneventu (1955–77) a hostoval na teologické fakultě v Neapoli (1974–80). Byl rektorem Papežské koleje Nepomucenum v Římě (1978–92), kterou se mu podařilo zachránit z obrovských ekonomických obtíží. Současně přednášel filosofii na lateránské univerzitě (1980–81, 1984–92) a rozvinul své dlouhotrvající editorské působení v Křesťanské akademii. R. 1992 se vrátil do vlasti, aby na naší fakultě vyučoval filosofii. Jeho postavení nebylo bez problémů: po habilitaci mu nebyla umožněna profesura. Stupňující se tlak jej vedl k tomu, že r. 1999 své působení ukončil, přestěhoval se do Říčan u Prahy a věnoval se veřejným přednáškám i podpoře vydavatelských počínů. Znovu se na naši fakultu vrátil v r. 2002. V posledním roce otevřel seminář o filosofii umění. Vyučoval ještě dva dny před smrtí.

Vránova reflexe nebyla zatím patřičně oceněna. Lze ji rozčlenit do čtyř tematických okruhů: vztah přírodních věd a filosofie, integrální filosofická antropologie, filosofická hermeneutika literatury, filosofická estetika a teorie kultury. Z publikací zmíníme alespoň knihy *Pierre Teilhard de Chardin* (1968), *Antropologia filosofica* (1984), *Experiment křesťanství* (1995), *Dialogický personalismus* (1996), *Poslání a pokušení spisovatele* (2000), *Křesťanství a kultura* (2004), *Svoboda k pravdě* (2008).

Když píši tyto řádky, vybavují se mi různé situace, v nichž jsem toho neobyčejně velkorysého muže, který byl ztělesněním toho, čemu se říká *amor benevolentiae* (láska přející druhému dobro), potkal. Zmíním alespoň jednu. Vrána učil s klamnou prostotou. Vzpomínám, jak vysvětloval posluchačům, že mají na svá studia vztáhnout slova z tzv. katechismu pruského vojáka: „Womit putzt man die Läufe? Mit Lust und Liebe!“ – „S čím se čistí hlavně? S radostným potěšením a láskou!“ Nezdálo se mi, že by studenti pochopili, jak zásadní radu právě dostali. Ta slova ale znějí našimi učebnami dále: lidská i Boží moudrost jsou zdrojem pravé radosti a naplňují náš život láskou!

Dveře fakulty jsou dokořán otevřené

Život Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze stojí a padá s lidmi, kteří jsou největším bohatstvím fakulty. Mám na mysli ty, kteří zde žili a pracovali v minulosti a na jejichž odkaz navazují následující generace. My, kteří tvoříme fakultu současnou, se ovšem nemůžeme uzavírat jen do svých privátních zájmů, ale musíme být stále otevřeni přicházejícím generacím studentů a akademických pracovníků. Představuji si tak otevřenou fakultu, která spolupracuje s Bohem, jenž svým voláním otevírá lidská srdce. Jde o okamžiky ztišené intimity, vedle nichž člověk potřebuje též vřelé lidské slovo povzbuzení a pozvání. Zatímco si od Boha vyprošujeme hojnost niterných doteků v srdcích nás všech, členů akademické obce, prosíme o jeho mocné působení i u těch, kteří na naši fakultu jednou přijdou. S velikou důvěrou v Boží působení víme dobře, že je třeba vytvářet vlastní příčinností příležitosti k tomu, aby se lidé o naši fakultě dozvěděli, a tak mohli tohoto prostředí pro svou životní cestu využít.

Proto se na vás obracím, vážení a milí studenti, absolventi a přátelé fakulty, s prosbou, abyste ve svém okolí šířili zprávy o naší fakultě a dle svého uvážení oslovovali případné další zájemce o studium u nás.

Jsem rád, že společný zájem absolventů a přátel fakulty může na jedné straně profilovat postupně rostoucí společenství Katolické teologické fakulty, do něhož patří všichni, kdo s ní nějak spojili svůj život, a že můžeme pomoci kultivovat prostředí, v němž žijeme.

S přátelským pozdravem
Prokop Brož
děkan

Chceme studenty s žízní po poznání pravdy

Na zdánlivě nesmyslnou otázku, zda se na teologické fakultě studuje jen teologie, existuje odpověď „ano i ne“. Páteří činnosti naší fakulty je bezesporu obor katolická teologie. Ten je vystavěn jako profesní studium pro kandidáty kněžství a současně nabízí takovou volbu předmětů, že v něm nacházejí dobrou průpravu i zájemci o důkladné zdůvodnění křesťanské víry. Jeho úpravou je obor teologické nauky, který je nabízen těm, kdo jsou v pracovní dny vyčerpáni vlastní profesí a rodinným životem. Tím se ale nabídka nevyčerpává. Teologická páteř není vždy viditelná, ale přesto – podobně jako v lidském těle – dává specifické zaměření i dalším oborům, které fakulta nabízí. Posluchači dějin křesťanského umění mohou profitovat z teologických přednášek a podobně „teologové“ mohou oživit intelektuální argumentaci rozměrem krásy, který k poznávanému tajemství živého Boha bezesporu patří. Totéž platí pro obor dějiny evropské kultury. Živý zájem uchazečů nás naplňuje nadějí, že to s Evropou a jejím duchovním a kulturním odkazem pro budoucnost není tak zlé, jak by se mohlo někdy zdát. O tomtéž svědčí i obor aplikovaná etika. Do něj se hlásí odborníci různých profesí, kterým není lhostejný etický rozměr jakékoli oblasti lidské činnosti.

Nezastíráme, že jsme fakultou malou. V rámci Univerzity Karlovy jednou z nejmenších. Má to své výhody. Nabízíme osobní přístup ke studentům, individuální vedení a rodinnou atmosféru. Nezastíráme, že studenty potřebujeme. Hlavní důvod není ovšem ekonomický, ale ryze lidský. Vždyť právě první pramen teologie, Bible, nás na samém začátku učí, že není dobré, aby byl člověk sám. Potřebujeme si pomáhat nejen v praktických materiálních záležitostech, ale zejména v tom, co je pro člověka jako takového podstatné: v poznávání pravdy a v růstu v ní. Taková byla idea starověkých filosofů. Pouť k samým kořenům všeho existujícího nemůže člověk podniknout sám. Je nezbytné, aby po jeho boku šel ten, kdo se na cestu vydal o něco dříve – ať už mu říkáme učitel, mistr, starší bratr či sestra nebo otec v duchovním smyslu. Stejně víme, že všichni jsme na prvním místě pravdou a poznáním obdarovávaní z Pramene všeho.

Závěrem možná zbývá odpověď na otázku, kterou studenti považují za nejdůležitější: „Na co se mě budou u zkoušky ptát?“ Formální podmínky přijímacích pohovorů – ať se konají ústně nebo v podobě písemného testu – lze přetlumočit takto: čtěte, zajímejte se, dívejte se kolem sebe. Chceme, aby mezi nás přišli lidé, kteří mají rozhled, zvědavost a žízeň po poznání pravdy.

Jaroslav Brož
proděkan pro studium KTF UK

PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ PRO AKAD. ROK 2014–2015

bakalářské a (navazující) magisterské obory	přijati	nepřijati
katolická teologie (Mgr.)	20	5
teologické nauky (Bc.)	55	30
teologické nauky (NMgr.)	22	13
dějiny křesťanského umění (Bc.)	53	31
dějiny křesťanského umění (NMgr.)	30	29
dějiny evropské kultury (Bc.)	37	55
dějiny evropské kultury (NMgr.)	34	30
aplikovaná etika (NMgr.)	22	19
celkem	273	212

doktorské obory	přijati	nepřijati
katolická teologie (Th.D.)	2	2
dějiny křesťanského umění (Ph.D.)	–	–
církevní a obecné dějiny (Ph.D.)	4	4
celkem	6	6

POČTY STUDENTŮ V AKAD. ROCE 2014–2015

bakalářské a (navazující) magisterské obory	
katolická teologie (Mgr.)	82
teologické nauky (Bc.)	208
teologické nauky (NMgr.)	65
dějiny křesťanského umění (Bc.)	126
dějiny křesťanského umění (NMgr.)	65
dějiny evropské kultury (Bc.)	115
dějiny evropské kultury (NMgr.)	46
aplikovaná etika (NMgr.)	36
celkem	743

doktorské obory	
katolická teologie (Th.D.)	19
dějiny křesťanského umění (Ph.D.)	43
církevní a obecné dějiny (Ph.D.)	13
celkem	75

PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ PRO AKAD. ROK 2015–2016

POZVÁNÍ

Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy srdečně zve do svých řad všechny, kdo se zajímají o studium

- katolické teologie
- teologických nauk
- aplikované etiky
- dějin křesťanského umění
- dějin evropské kultury

NABÍDKA STUDIJNÍCH OBORŮ

Zajímáte se o to, co víra v Ježíše Krista říká o Bohu Otci, Synu a Duchu svatém a o smyslu lidské existence? Hledáte cesty k hlásání evangelia a kritéria pro řešení různých životních situací? Chcete se aktivně a poučeně podílet na působení církve?

Pak vám nabízíme magisterský studijní obor katolická teologie (program teologie), který byste studovali prezenční formou po dobu pěti let.

Seznámíte se s knihami Starého i Nového zákona a s jejich poselstvím. Budete poznávat dějiny židů i křesťanů a vývoj jejich teologické reflexe. Přesvědčíte se o věrohodnosti křesťanské víry. Prohloubíte poznání Trojice, Ježíše Krista a jeho spásného díla, Boží Matky, církve, svátostí a liturgie, křesťanského pohledu na člověka. Získáte vhled do problematiky etického rozlišování a hodnocení. Dozvíte se, jakým právem se řídí katolická církev a jak hledá cesty k hlásání evangelia a řešení životních obtíží v pastoraci, katechezi a náboženské výchově. Porozumíte tomu, jakou povahu má duchovní život křesťanů různých životních stavů. Poučíte se o filosofii a jejich dějinách, i o psychologii. Osvojíte si základy latiny, řečtiny a hebrejštiny.

Jste zaměstnaný člověk, který chce prohloubit poznání víry v trojediného Boha a Ježíše Krista? Chcete získat teologické vědomosti a poznat sociální učení církve? Můžete věnovat přednáškám dvě soboty do měsíce?

Pak Vám nabízíme čtyřletý bakalářský a dvouletý navazující magisterský studijní obor teologické nauky (program teologie), který byste studoval/a formou kombinující přednášky a samostatné studium.

Seznámíte se s biblickými knihami Starého i Nového zákona. Poučíte se o dějinách církve. Přesvědčíte se o věrohodnosti křesťanské víry. Prohloubíte poznání Trojice, Ježíše Krista a jeho spásného díla, tajemství církve, svátostí a liturgie, křesťanského pohledu na člověka a na etické hodnocení jeho jednání. Získáte vhled do práva katolické církve a do jejího působení v pastoraci a katechezi. Porozumíte tomu, jakou povahu má duchovní život křesťanů. Osvojíte si základy filosofie a jednoho klasického jazyka. V navazujícím magisterském studijním programu se vám otevře sociální nauka církve.

foto Markéta Žáková

foto Ján Metoděj Lajčák

Jste absolvent/ka vysoké školy a setkáváte se ve své praxi se situacemi, jejichž etické hodnocení vyžaduje specializované vědomosti? Chcete se poučit o kritériích mravního posuzování klíčových oblastí lidského jednání? Můžete věnovat přednáškám dvě soboty do měsíce?

Pak Vám nabízíme navazující magisterský studijní obor aplikovaná etika (program humanitní studia), který byste po dobu dvou let studovali/a formou kombinující přednášky a samostatné studium.

Dozvíte se, jakým způsobem Bible osvětluje tajemství lidské existence a jak inspiruje etické jednání člověka. Osvojíte si vědomosti z filosofické i teologické etiky. Poznáte principy křesťanské sociální etiky. Získáte vhled do etiky mezikulturního a mezináboženského dialogu, do etiky hospodářské, do etiky politické, do etiky práv a lidských práv, do etiky environmentální, do etiky lékařské a do bioetiky.

Zajímáte se o umění, které bylo inspirováno křesťanstvím nebo je jeho ozvučením? Chcete se seznámit s dějinami umění i s tím, jak správně pečovat o umělecká díla a jak je chránit, nebo jak zorganizovat výstavu?

Pak vám nabízíme tříletý bakalářský a dvouletý navazující magisterský studijní obor dějiny KŘESŤANSKÉHO UMĚNÍ (program obecná teorie a dějiny umění a kultury), který byste studovali prezenční formou.

Získáte vědomosti o dějinách výtvarného umění a architektury od antiky do 20. století. Poznáte dějiny uměleckého řemesla a církevního užitého umění. Proniknete do křesťanské ikonografie. Naučíte se vnímat širší souvislosti dějin umění s českými i evropskými dějinami obecnými a církevními, resp. s dějinami evropské civilizace. Inspirační zdroje křesťanského umění objasní úvod do Starého a Nového zákona, úvod do křesťanství, liturgika, úvod do judaismu a dějin židovské kultury. Dozvíte se, jakými zásadami se řídí restaurování uměleckých děl, památková péče, kulturní management, muzea, galerie a sbírky. Osvojíte si pomocné vědy historické. Můžete získat potřebné jazykové vědomosti.

Zajímáte se o politické, kulturní a náboženské dějiny Evropy? Chcete vědět, jakými cestami se ubíralo evropské výtvarné umění, architektura, literatura a filosofie v průběhu staletí?

Pak vám nabízíme tříletý bakalářský a dvouletý navazující magisterský studijní obor dějiny evropské kultury (program historické vědy), který byste studovali prezenční formou.

Poznáte historii Evropy jako celku i jejích jednotlivých zemí. Získáte vědomosti o dějinách výtvarného umění a architektury od antiky do 20. století. Seznámíte se s vývojem literatury od středověku do 20. století a její interpretací. Poučíte se o dějinách filosofie od antiky do novověku. Proniknete do křesťanské ikonografie. Budete uvedeni do problematiky Starého a Nového zákona, do křesťanství, do liturgiky, do dějin církevních řádů a jejich spirituality. Dozvíte se, jakými zásadami se řídí kulturní management. Můžete získat potřebné jazykové vědomosti.

DALŠÍ MOŽNOSTI STUDIA

Po absolvování magisterského studia lze na naší fakultě pokračovat v doktorském studijním oboru katolická teologie, dějiny křesťanského umění, církevní a obecné dějiny, a to vždy prezenční nebo kombinovanou formou.

foto Helena Kodalíková

foto Helena Kodalíková

PROČ STUDOVAT U NÁS?

- Fakulta má tradici od let 1347–1348, kdy byla zřízena papežem Klementem VI. a českým králem Karlem IV. Je součástí největší a nejprestižnější veřejné vysoké školy v České republice. Kanonické právo jí přiznává postavení instituce, jež je zřizována Svatým stolcem.
- Vzdělávací a vědecká činnost vychází z křesťanské tradice a evropské kultury. Má na paměti současnou společnost, její otázky a potřeby. Výuku a bádání zabezpečuje asi 80 kvalifikovaných učitelů, z nichž mnozí studovali v zahraničí.
- Na fakultě je zapsáno na 800 studentů. Jsou rozděleni do různých oborů všech stupňů, od bakalářských až po doktorské, takže má fakultní společenství přátelský charakter a všem je poskytován individuální přístup. Vnitřní život fakulty je posilován různými společnými akcemi, od bohoslužeb až po výstavy, ples a výlety.
- Student si vybírá předměty z bohaté nabídky zajišťované fakultou. Smí využívat i všeho, co mu poskytuje univerzita jako celek, případně se i zapsat k souběžnému studiu jiného oboru. Podporovány jsou pobyty a stáže v zahraničí.
- Duchovní službu zabezpečuje fakultní kaplan, k dispozici je kaple. Pečlivě je dbáno sociálních potřeb studentů. Odborná péče je poskytována těm, kdo se potýkají se zdravotními obtížemi. Samozřejmostí je možnost získat různá stipendia.
- O kvalitní informační zázemí pečuje Centrální katolická knihovna obsahující asi 225 000 svazků. Ve studovně jsou k dispozici počítače s přístupem k síti Internet a studijní místa s možností připojení vlastního notebooku. Prostory fakulty jsou pokryty signálem bezdrátové sítě Wi-Fi.
- Fakulta sídlí v hlavním městě s bohatým studentským, kulturním a sportovním životem. Budova se nalézá v Dejvicích nedaleko metra A a zastávky několika tramvajových i autobusových linek. Lze u ní parkovat vozidla. V areálu je kostel sv. Vojtěcha. Je tu i knihkupectví Karmelitánského nakladatelství.
- V těsném sousedství se nalézají další veřejné vysoké školy s kvalitními menzami. Univerzita nabízí ubytování na kolejích. Možné je i bydlení ve studentských domech zřizovaných řeholemi.
- Poskytována je možnost praxí a brigád.

PŘIJÍMACÍ ŘÍZENÍ

Přihlášky ke studiu se podávají do 28. února 2015. Podrobnosti o oborech, přihlášce a přílohách, poplatku za úkony spojené s přijímacím řízením a podmínkách přijímací zkoušky jsou dostupné na www.ktf.cuni.cz, sekce „uchazeči“. Tamtéž jsou k dispozici i vzory přijímacích testů a zprávy o přijímacím řízení z předchozích let.

KONTAKTY

Katolická teologická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Thákurova 3, 160 00 Praha 6 – Dejvice
studijní odd. +420 220181383, www.ktf.cuni.cz
www.facebook.com/KTFUK

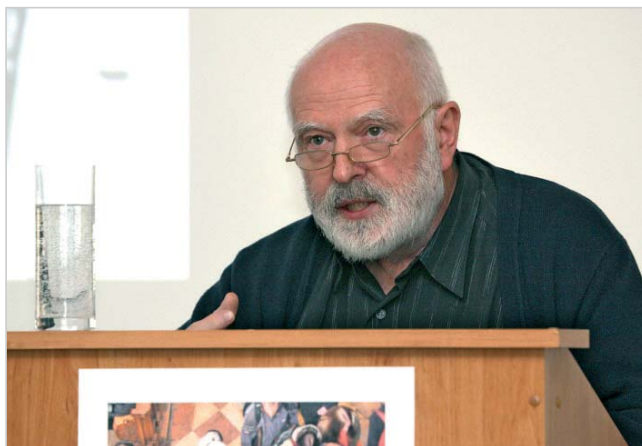

foto Helena Kodalíková

Náš svatý absolvent Jan Nepomucký Neumann

VOJTĚCH NOVOTNÝ

Následující text se zrodil v okamžiku, kdy jsem si na internetové stránce Papežské gregoriánské univerzity povšiml, že v rubrice „slavní studenti univerzity“ figuruje 23 svatých a 51 blahoslavených. Položil jsem si otázku: a jak je na tom fakulta naše? Jistě, mezi absolventy máme kandidáty blahorečení z 20. století. Máme ale také alespoň jednoho svatého? Odpověď zní: ano. Je jím Jan Nepomucký Neumann, první kanonizovaný biskup Spojených států amerických.

1.

Johann Nepomuk Neumann se narodil 28. března 1811 v Prachaticích. Rodinným jazykem byla němčina. Svou národnost později opsal slovy: „já nejsem Němec (Deutscher), ale Čech (Böhmer)“.

Děti byly vychovávány v katolické víře. Díky tomu v Janovi vyvstala myšlenka na kněžství. O prázdninách r. 1831 vstoupil do kněžského semináře v Budějovicích. Učil se, jak později napsal ve své autobiografii, „s láskou“ a „ke spokojenosti vlastní jakož i svých pánů profesorů“.

Pod vlivem 2 Kor 11, kde apoštol Pavel líčí to, jak na něj „denně doléhá starost o všechny církve“, dospěl k rozhodnutí, že bude misionářem v Severní Americe. Přispělo k tomu i vědomí, že v diecézi je tolik kněží, že ti noví musejí čekat řadu měsíců, než se pro ně najde působiště.

Vidina misí ho vedla k tomu, aby se ucházel o stipendijní místo v pražském arcibiskupském semináři a na teologické fakultě Karlo-Ferdinandovy univerzity. Ne ovšem kvůli tamní teologii, nýbrž v naději, že by mohl na univerzitě získat znalost francouzštiny a angličtiny. Biskup Arnošt Konstantin Růžička mu vyhověl. Tak se stalo, že Neumann dlel v l. 1833–1835 v Praze.

V únoru 1836 se vydal do misí. Prošel Evropou a 2. června připlul do New Yorku. Tamní biskup Jean Dubois jej u vědomí velikého nedostatku kněží, kteří by se starali o stále narůstající počet evropských přistěhovalců, zvláště německých a irských, vysvětil na subdiakona, diakona a 25. června na kněze.

V l. 1836–1840 působil v pastoraci. Intenzivní duchovní život a touha po společenství jej nicméně přivedly k rozhodnutí, že vstoupí k redemptoristům. Na podzim r. 1840 proto vstoupil do noviciátu a r. 1842 složil sliby. V l. 1844–1852 zastával různé řádové funkce. Často cestoval, zakládal kostely a školy. Vydal dva katechismy a biblickou dějepřavu. R. 1848 se stal občanem USA.

V únoru 1852 byl jmenován biskupem ve Filadelfii. Svěcení přijal 28. března. Následující roky byly věnovány intenzivní službě. Jejím markantním znakem se stalo budování diecézních škol, farností a sociálních zařízení a časté vizitační cesty. Vedle toho reformoval kněžský seminář a podporoval rozvoj řádů.

8. prosince 1854 byl v Římě přítomen tomu, když papež Pius IX. vyhlásil dogma o Neposkrvněném Početí Panny Marie. Cestu do Evropy využil i k návštěvě dalších míst, mezi nimi i Prahy, Českých Budějovic a Prachatic. Na americké půdě stanul v březnu 1855. R. 1857 dostal biskupa-koadjutora, jímž byl James Frederick Bryan Wood.

Vyčerpání způsobilo, že Neumann dne 5. ledna 1860 na ulici padl a vzápětí zemřel. Již zaživa jej provázela pověst svatosti a nedlouho po smrti byly zaznamenány zázraky. R. 1886 byl zahájen beatifikační proces. Dne 13. října 1963 byl Neumann papežem Pavlem VI. blahorečen a 19. června 1977 sva-tořečen. Jeho svátek připadá na 5. ledna.

Jan Nepomucký Neumann

(zdroj: J. Berger, *Leben und Wirken des hochs. Johannes Nepomuk Neumann*, New York 1883)

Nádvoří pražského Klementina
(zdroj: Wikimedia Commons)

Z Katalogu posluchačů teologické
fakulty Karlo-Ferdinandovy univerzity
z r. 1835 (zdroj: Archiv Univerzity
Karlovy v Praze)

2.

Vraťme se k Neumannovu pražskému období. Informace o něm lze čerpat z autobiografie, z deníku a z korespondence.

Jan přišel do Prahy s úmyslem naučit se na univerzitě cizím jazykům. Zjistil ale, že angličtina se tu neučí vůbec. A ledva navštívil několik lekcí francouzštiny, přišlo rozhodnutí arcibiskupa, jež podobná studia seminaristům zakazovalo. Musel se tedy učit soukromě. Pražský pobyt tak ztratil původní smysl.

V semináři, který sídlil v Klementinu, se cítil velmi osamocen. Představený Anton Franz Rost jej uváděl do rozpaků: Jan se jím cítil nepochopen a choval k němu jakýsi odpor. Potíže měl i s jeho výrokem, že je papežská neomylnost dogma. Zapsal si tehdy: „Nedokázal nám pravdivost tohoto tvrzení a já pevně věřím, že je to rouhání, stanovisko přijaté bez ohledu na konsenzus římskokatolické církve. Můj Bože, je-li to dogma, jsem materiálně heretik!“ (10. 2. 1835).

Jan byl v této věci nerozhodný. Nejprve měl za to, že se tvrzení o papežské neomylnosti neopírá ani o Písmo, ani o tradici nebo praxi církve, a je ho tedy třeba odmítnout. Později v přednáškách pražského profesora dogmatiky slyšel, že církev ještě nerozhodla a věc je stále předmětem diskuse. Také on sám v jednom dopise (7. 6. 1834) uvedl: „evidentní důkazy pro větu ‚papež je neomylný‘ neznám žádné a ani žádné nejsou, protože to není dogma“ (papežská neomylnost byla dogmatizována až r. 1870).

Přesto se snažil argumentovat: církev jako celek je ve víře neomylná – a papež ji reprezentuje, takže je neomylný neomylností celé církve, a to zvláště když schvaluje usnesení biskupů shromážděných na koncilu. Spolu s tím ovšem Jan dodal, že ačkoli svůj názor považuje za dost pravděpodobný, nevěří v něj jako v dogma. Kdyby se církev ještě za jeho života vyjádřila proti neomylnosti, přijal by to. A „rozhodne-li se pro ni, tak poděkuji Bohu za milost, že mě nenechal ohledně této pravdy nevnímavým – připravil mou slabou víru“.

Seminaristé, s nimiž se Jan nesblížil, se mu v této souvislosti posmívali pro jeho „hyperortodoxii“. To jeho osamění ještě prohloubilo. A co více, nenašel spřízněného zpovědníka. Deník svědčí o Janově neobyčejně silném, cílevědomém a asketicky náročném duchovním životě. Provázela ho však vnitřní vyprahllost, pochybnosti ve víře i v povolání, úzkostlivé svědomí. Potřeboval pomoc, ale nenalézal ji.

Musel tedy cestu hledat sám. S oblibou se přitom v modlitbě i četbě utíkal ke světcům a duchovním autorům španělského, francouzského a italského baroka. Věřoucné základy hledal v *Římském katechismu*, který byl plodem tridentského koncilu, a v *Summa doctrinae Christianae* sv. Petra Kanisia. Tato duchovní preference byla spojena s odklonem od josefinismu, osvícenství a liberalismu.

Týž postoj se projevuje i v tom, jak Jan vnímal učitele teologické fakulty. Ještě r. 1852 o tom v autobiografii uvedl: „Stejně tak se mi v Praze hrubě znelíbili profesori dogmatiky a morálky, jakož i pastorální teologie. Prvý z nich byl, zdá se mi, spíše proti papeži než pro něj. Působil však natolik směšně, že nedokázal získat ani tu trochu respektu potřebnou k tomu, aby mohl vůbec škodit. Ten druhý se oháněl příliš filosofií, aby mu kdo z nás mohl rozumět; ten třetí pak byl ve všem všudy josefinista. Stálo mě mnoho úsilí a přemáhání zabrat se do studia předmětů a názorů, jejichž pošetilost jsem už nahlédl.“

Name und Alter des Akademikers, Wohnung.	Diöces.	Waterland und Geburtsort.	Namen und Stand der Vetern.	Stand des Akademikers.	Sitten.	Ver- wen- dung.	Fortgang in Studien.		Anmerkungen.
							Didagog	Salicob	
Neumann Joseph 20/ Barmen	St. Elisabeth	Barmen Königsberg	Wittgen Wandmacher Barmen	Altman Barmen	gut	Lehrer	1834	1834	

Koho se tyto nelichotivé úsudky týkaly? Jan v Praze absolvoval třetí a čtvrtý ročník. R. 1833–1834 mu přinesl přednášky profesora dogmatické a polemicke teologie, jímž byl premonstrát Hieronymus Joseph Zeidler, a profesora morální teologie, kterým byl cisterciák Stephan Teplotz. R. 1834–1835 přinesl přednášky a cvičení s profesorem pastorální teologie, jímž byl cisterciák Maxmillian Millauer (známý spíše pro svá historická pojednání), a s profesorem pedagogiky a katechetiky, kterým byl Franz Czeschik. Podrobnější pohled na jejich dílo ukazuje Janovy vzpomínky jako poněkud příkré.

Faktem nicméně je, že ačkoli Jan studoval velmi pilně, mnohdy dlouho do noci, jeho výsledky nebyly úplně nejlepší a nebyl u profesorů valně oblíben. A kromě toho byl vnitřně ztýraný, s nejistými vyhlídkami. Modlil se: „Ó Duchu svatý, přijď do mého srdce! Naplň mne ohněm své božské lásky, abych byl schopen vést zbožné duše po cestě dokonalosti, to je k tomu, aby Tě milovaly a Tobě se klaněly. Požehnej všemnu bolest a úsilí, které jsem vložil do studia teologie. Ty jsi Dobrý Pastýř všech křesťanů. Uč mne tedy! Buď mým vzorem, Ježíši!“ (26. 5. 1835).

Nedlouho předtím, než Jan opustil Prahu, si zapsal: „Mám velkou radost, můj Spasiteli, z toho, že jsem Ti byl schopen prokázat svou lásku. Ó Ježíši, Ty víš, jak moc trpím od té doby, co jsem v Praze. Vydržel jsem to pro tvou slávu...“ (31. 5. 1835). V autobiografii pak poznamenal: „Je škoda, že se na podobných ústavech činí o tolik více pro uchování lesku učenosti, místo aby byly šířeny dobře katolické a opravdu použitelné vědomosti. Takto jsem byl ze srdce rád, když jsem se [...] mohl po dobře přestálé zkoušce vrátit nazpátek do Budějovic.“

3.

Katolická teologická fakulta má svého svatého absolventa. Nevzpomínal však na svá studia v Praze rád. Jeho rozhodný odklon od josefinismu a příklon k teologii světců svědčí o tom, že ideálem mu byla syntéza mezi naukou, duchovním životem a pastoračí. A právě z tohoto zorného úhlu mu pražští učitelé přišli nepřesvědčiví. Navíc byli málo vřelí, bez osobního zájmu o studenty. Toto jeho mínění musíme i s odstupem mnoha let vnímat jako napomenutí, jež zůstává aktuální.

Máme svého kanonizovaného svatého. Není mi známo, že by se k němu kdy fakulta přihlásila. Jsem si ale jist, že by to měla udělat právě nyní. Musíme být realisté. Působíme na misijním území. Vychováváme budoucí misionáře. Sami jimi už jsme. Je třeba, abychom tuto skutečnost z hloubi srdce přijali jako úkol, který nám nebeský Otec svěřuje, a aby se to s pomocí Ducha Kristova promítlo v uvědomělou a konkrétní „misijní proměnu“ církve i nás samých (František, *Evangelii gaudium*, čl. 19–49).

Kéž nám při tom sv. Jan Nepomucký Neumann, náš absolvent, velký a horlivý misionář, pomáhá svým příkladem a svou přímlovou!

Hlavní použitá literatura:

John Nepomucene Neumann's Spiritual Journal. *Spicilegium historicum Congregationis SSmi Redemptoris* 1977, roč. 25, č. 2, s. 321–418; 1978, roč. 26, č. 1, s. 9–74; č. 2, s. 291–352; 1979, roč. 27, č. 1, s. 81–152

NEUMANN Ioannes Nepomucenus. Kurze Lebens-beschreibung (Baltimore, 27. März 1852). *Spicilegium historicum Congregationis SSmi Redemptoris* 1963, roč. 11, č. 1, s. 83–104

CURLEY Michael J. *Ctibodný Jan Nep. Neumann C.S.s.R.: čtvrtý biskup filadelfský 1852–1860*. Sv. I–II. Želiv 1954 (samizdat)

HUBER Kurt Augustinus. Johann Nepomuk Neumanns Prager Studienzeit (1833–1835). In ID. *Katholische Kirche und Kultur in Böhmen*. Münster 2005, s. 555–586

Kanonizace Jana Nepomuckého
Neumanna
(zdroj: web Sant'Alfonso e dintorni)

„Musím se přiznat, že na tu dobu vzpomínám rád“

S Jiřím Hebltem rozmlouvá Karel Sládek

Otče Jiří, mohl bys stručně přestavit svůj životní příběh, cestu ke kněžství?

Vyrůstal jsem na venkově u Litomyšle v katolické rodině. Základem našeho života víry byla bohoslužba a svátosti. Pro rodiče to bylo něco samozřejmého. Otec byl učitel, a tak v jisté době jezdil na mši do okolních měst, později však chodil s námi a bylo mu to trpěno. Dospíval jsem v době normalizace a ta rozpolcená doba mě ovlivnila ve výběru studia. Nechtěl jsem na gymnázium, třebaže jsem měl rád češtinu a dějepis, ale šel jsem raději na stavební průmyslovku, „abych po maturitě něčím byl“. Studium mi šlo, tak jsem pak nastoupil na ČVUT. S mou vírou to valně nebylo, chodil jsem do kostela spíš ze zvyku, kvůli rodičům. Neměl jsem žádnou formaci ani vedení ve víře. Chtěl jsem být jako ostatní. Přes to na mě působilo prostředí liturgie a blízkost kněží i komunity řeholních sester. Shodou okolností a řízením Božím jsem na konci prázdnin roku 1983 prožil tři silné události, které vedly k mému obrácení. Ještě jsem neuvažoval o kněžství, ale tento moment byl pro mé další směřování zásadní. Promoval jsem v roce 1985, pak jsem byl rok na vojně a poté pracoval jako projektant. Krátce po vojně se poprvé objevila myšlenka na kněžství, rychle jsem ji ale zahnal. Za nějakou dobu se však vrátila a pak znovu, vždy v konkrétních souvislostech, sice jakoby mimochodem, ale bylo to nepřehlédnutelné. Byl jsem však na to sám, a trvalo přes dva roky, než jsem se svěřil knězi. V létě roku 1989 jsem už byl pevně rozhodnut, jen nebylo jisté, zda by mě do Litoměřic přijali. Dějiny to vyřešily za mě. V roce 1990 jsem opustil zaměstnání a biskup Otčenášek mě poslal do obnoveného Arcibiskupského semináře v Praze a na Katolickou teologickou fakultu, která se opět stala součástí Univerzity Karlovy.

Jaké to bylo?

Musím se přiznat, že na tu dobu vzpomínám rád. V chodu semináře i fakulty se projevoval ještě litoměřický duch, ale pro mě to nebyl problém. Snažil jsem se načerpat, kolik jsem jen mohl. Dnešní standard fakulty je jiný, ale i tehdy brala většina z nás studium vážně. Vše bylo nové, jako ta nabytá svoboda. V semináři a na fakultě se objevovaly různé osobnosti, biskupové, teologové a kněží. Vzpomínám třeba na přednášku kardinála Ratzingera o eschatologii, kterou proslavil u sv. Vojtěcha. Takových setkání bylo víc. Seminář a fakultu jsem vnímal jako silně propojené.

Jaké přednášky Tě nejvíce oslovily?

Rád jsem měl fundamentální teologii s Odilo Štampachem i dějiny s Jaroslavem Polcem, který se vrátil z Říma. Ten pro nás připravil exkurzi do Itálie. Karel Vrána mě oslovoval ani ne tak filosoficky, jako lidsky a kněžsky. S jazyky byl trochu kříž, ale měl jsem celkem v oblíbě řečtinu s Josefem Bartoněm a němčinu s nezapomenutelným Vratislavem Slezákem. Z hlavních oborů mě zaujala dogmatika. Václav Wolf přednášel sice podle Otta a dějinám dogmatu se moc nevěnoval, ale mně se líbilo, že materii spojuje s životem víry a tématem kněžství. V Římě jsem se pak setkal s teologickým přístupem bližším zásadám 2. vatikánského koncilu, ale základní orientace a terminologie, kterou jsem získal u něj, mi dobře posloužila i na Lateránské univerzitě. Morálka s Jiřím Skoblíkem byla velmi přínosná. Vážili jsme si jeho vyváženého přístupu, jasnosti výkladu a také zajímavých glos, které věnoval současným problémům. Tehdy začínající biblisté Josef Hřebík a Jaroslav Brož

nás v Písmu svatém formovali velmi solidně. Přímou nadšení jsme byli ze starozákonní exegeze Josefa Hermacha, velké osobnosti, kterou jsme hlali. Jsem vděčný i za okrajové předměty, jako dějiny umění v podání Jiřího Kuthana. Výklady Jaroslava Meda o literatuře s krásně vyrýsovaným kontextem života a díla vybraných autorů byly skvělé.

Kněžské svěcení jsi přijal r. 1995. Po dvou letech Tě pak představení poslali do Říma na postgraduální studium...

Vybral jsem si specializaci v teologii – christologii. Věřu nejsem lingvista, tak začátky byly krušné, ale velmi brzy se přede mnou otevřel celý nový kontinent témat a teologických přístupů. Učitelé od nás požadovali písemné práce, to byla pro mě nová zkušenost. S korekturami mi tehdy pomáhal Angelo Scarano, za což jsem mu dodnes vděčný. Novozákonník Romano Penna byl náročný, ale jeho přednášky opravdu stály za to. Nevynechal jsem ani jeden kurs Marcella Bordoniho, který nás znovu uváděl do tajemství Krista, vtěleného Božího Slova. Zajímala mě i východní teologie s kapucínem Yanisem Spiterisem. Setkal jsem se tam s celou řadou dalších osobností a potvrdilo se mi, že ačkoli i na papežské univerzitě jsou učitelé osobnosti větší i menší, přesto každá může být pro studenta přínosem. Za dva roky jsem se po obhajobě licenciátu vrátil zpět, ten krátký čas byl však pro mě důležitý. Upevnil se můj teologický fundament, na kterém stavím dodnes.

Dnes působíš jako kněz v chrudimské farnosti. Jak Ti tvá teologická formace pomáhá v pastoraci a jaký je podle tvého názoru význam teologie pro praxi?

Ze všech rolí a funkcí, které mě postupem času a s přibývajícím věkem „postihly“, se nejvíc ztotožňuji s úlohou kněze-faráře. Přiznám se, že nevěnuji dalšímu studiu tolik, kolik bych chtěl a měl. To, co jsem načerpal na obou fakultách a co se rozvíjí skrze přicházející výzvy a úkoly, však představuje pevnou půdu pod nohama pro mou praxi. Jsem vděčný za všechno, co jsem mohl získat a co je teď oporou mé služby. Čím dál víc vnímám důležitost teologické reflexe, která se ale nesmí stát pouhou filosofií, sociologií či psychologií. Považuji za nezbytné propojovat ji s duchovním životem. Teolog má být mystagog. Jak by však mohl uvádět druhé do tajemství, kdyby ho sám nehledal a neznal takříkajíc zevnitř? Bez snahy o trvalý, „mystický“ kontakt s živým Kristem v modlitbě, Božím slově, svátostech i společenství by byla naše teologie marná. Pokud toto společenství s Pánem je živé, pak má i teologická reflexe novou sílu a význam. Člověk tíhne spíše ke konkrétnímu a praktickému. Kdyby ale neměla naše praxe základ v dobré, v církvi ukotvené teologii, nemohli bychom sklídit žádné ovoce Ducha svatého.

Na naší fakultě vyučuješ v předmětu „Křesťanské životní stavby“ téma kněžské identity. Co přitom zdůrazňuješ a jak vnímáš studenty, dnešní boboslovce, své posluchače?

Mám se studenty tři dvouhodinová setkání o kněžství. Snažím se téma vymezit biblicky, chci, abychom dobře pochopili kněžství Kristovo, pak děláme reflexi koncilní nauky a nakonec s přihlédnutím k vlastní zkušenosti pojednávám téma „život kněze“. To je pro studenty asi nejzajímavější. Pokouším se uspořádat a reflektovat zkušenost svou vlastní i mých bratří kněží. Mottem těchto úvah je verš z Ef 4,13: „... a tak dorostli zralého lidství, měřeno mírou Kristovy plnosti“ a z Gal 2, 20: „Nežiji už já, ale žije ve mně Kristus.“ Pro boboslovce to není něco úplně nového, vždyť jsou vedeni k tomuto životnímu stavu v semináři, ale příkladů různých pohledů není nikdy dost. Výuka probíhá po obědě, což není z hlediska výkonnosti ideální čas, ale mí posluchači byli pozorní a toho si vážím. V tak malém časovém prostoru nemohu studenty blíže poznat, ale zdají se mi dobří, se zájmem o problematiku. Z farnosti, kde sloužím, pochází dva seminaristé, kteří momentálně studují v Římě, a ti jsou velmi šikovní a rychle získávají teologické ostruhy. Je pro mě radost se s nimi setkávat a hovořit na různá témata.

Děkuji za rozhovor!

Chrám a fara v Chrudimi
(zdroj: Wikimedia Commons)

„Teologie je s uměním po staletí neodmyslitelně spjata“

S Annou Stárkovou rozmlouvá Milan Pech

Před více než deseti lety byl na Katolické teologické fakultě založen ústav, na němž jste letos absolvovala bakalářský obor dějiny křesťanského umění. Proč jste se rozhodla studovat právě zde?

Od jisté chvíle mi bylo jasné, že se vydám pedagogickým nebo uměleckým směrem. A protože mě žádná z uměleckých škol nezaujala natolik, abych se pustila do jejího studia, šla jsem na Katolickou teologickou fakultu i na pražskou pedagogickou fakultu. Nakonec můj zájem o dějiny křesťanského umění a pocit, že nabyté informace mají smysl, vyšachoval hned ze začátku mého vysokoškolského studia učitelství, které se mi najednou zdálo méně přínosné. Navíc mi byla fakulta sympatická. Lákalo mne a dodnes láká propojení dějin umění s dalšími obory. A teologie je přece s uměním po staletí neodmyslitelně spjata. Kromě toho jsem byla nedlouho před podáváním přihlášek na vysokou školu pokřtěna, takže mě to táhlo tak nějak „domů“.

V loňském akademickém roce jste se účastnila příprav výstavy „Bože, cože?!“, která vznikla v rámci výběrového kurátorského semináře CRASHTEST. Co bylo jejím smyslem a jak to vše probíhalo?

CRASHTEST je založen na spolupráci budoucích kurátorů a budoucích umělců, kteří pod vedením pedagogů a za pomoci galeristů a odborníků prvně realizují výstavu. Myšlenka projektu je skvělá. Můžeme si vyzkoušet to, co málokdo. K dispozici máme prestižní prostory Topičova salonu a jinak vlastně volnou ruku. Minulý rok jsme se zaměřili na duchovní tematiku v dílech studentů vysoké umělecké školy ve Slezsku a na Moravě. Vyrzili jsme do terénu a na základě rozhovorů a pozorování v ateliérech jsme vybrali budoucí exponáty. Vytvořili jsme výstavní katalog a více než 20 uměleckých děl jsme společně instalovali. Výstava měla nečekaný úspěch. Ukázalo se, že mladí umělci napříč regiony mají křesťanství či jiné formy spirituality v sobě stále hluboce zakořeněny.

Jaké konkrétní dílo z výstavy vás nejvíce zaujalo?

Pro mne byla nejsilnějším dílem audionahrávka „Modlitba“ od Tomáše Panáčka Moravanského. Šlo o dvě základní modlitby, Otčenáš a Zdravas Maria, odříkávané s různým emocionálním nábojem od naléhavosti, rozhořčení, hledání sebe sama, pocitu viny až k usmíření. Ta nahrávka nenechala nikoho z návštěvníků chladným, mluvila k nim. Snad to ještě umocnila trochu obrazoborecká malba Madony od Petra Pololánika a to, že jsme místnost zaplnili lavicemi s klekátky, které jsme si půjčili z nedalekého dominikánského kláštera. Celek byl vskutku působivý a vybízel k meditaci a přemýšlení.

Právě jste dokončila bakalářské studium a pokračujete v navazujícím magisterském oboru. Čemu jste se věnovala ve své závěrečné práci?

Vybrala jsem si malíře Alfreda Justitze, který byl současníkem československé výtvarné avantgardy a tvořil v meziválečném období. Zaměřila jsem se na jeho krajinomalby, protože dobře znám okolí jeho rodné obce a zdá se mi, že je v nich cosi pravdivého. Jejich součástí byly někdy také náměty ze Starého a Nového zákona. V průběhu bádání jsem objevila některé jeho jinde nereprodukované obrazy nebo dešifrovala obsah několika maleb,

například jsem identifikovala nenápadný motiv Svaté rodiny v čarách poměrně expresivního venkovského výjevu. Byla to taková menší detektivka, zjišťovat, kam a proč malíř ukryl ten který biblický příběh.

Měla jste při studiu nějaký oblíbený předmět?

Kromě zmíněného kurátorského semináře jsem měla ráda metodologii dějin umění s dr. Viktorem Kubíkem, křesťanskou ikonografii s prof. Janem Roytem nebo třeba seminář architektury 20. století vedený dr. Vladimírem Czumalem. Například poslední ze zmíněných předmětů je nejen praktický, ale také veřejně prospěšný. Z okolí naší fakulty vybíráme budovy, které si zaslouží vyšší stupeň památkářské ochrany, a vypracováváme návrhy, na základě kterých mohou být uznány za kulturní památky. Pro náš obor jsou zajímavé i základní kurzy z teologických oborů.

Říkáte, že pro vás byly atraktivní rovněž některé teologické kurzy, a tak mě napadá, jestli na fakultě probíhá nějaká mezigoborová spolupráce?

S teology jsme na jednom patře fakulty a během studia se potkáváme vybraných přednáškách. Společně máme například církevní dějiny, ale v rámci studia se můžeme setkat i při liturgice, křesťanské ikonografii nebo úvodu do teologie. Zároveň sdílíme prostory určené studentům, takže v kontaktu jsme stále. Z přátelství vzniklých na fakultě vznikají často zajímavé projekty i mimo školní budovy. Teď právě ve spolupráci s teology připravujeme z vlastní iniciativy workshop, který bude hledat možnosti umělecké i liturgické využití jednoho chátrajícího západočeského kostela.

Děkuji za Váš čas a milý rozhovor.

Prosím, rádo se stalo!

Alfred Justitz, Krajina / Pohled na dům a stromy (zdroj: Wikimedia Commons)

Erfurt

EVA VYBÍRALOVÁ

Co se mi vybaví jako první, když zaslechnu slovo „Erfurt“? Výrazná silueta gotické katedrály se sousedním kostelem sv. Severina.

Erfurt je hlavní město spolkové republiky Durynsko. Má krásné středověké centrum, kde se vedle křesťanských památek nacházejí i významné stavby židovské – např. nejstarší zachovaná synagoga střední Evropy. Dějiny města jsou spojeny se jmény mistra Eckharta a Martina Luthera. Zájemci o novodobou historii navštíví muzeum východoněmecké tajné policie v bývalém vězení Stasi. Vyhladovělí návštěvníci jistě nepohrdnou durynskými klobásami.

Erfurt se může pyšnit nejstarší univerzitou na území dnešního Německa. Byla založena r. 1379, na počátku 19. století uzavřena a znovu založena r. 1994. Dnes je to moderní, především humanitně zaměřená univerzita s úžasnou knihovnou. Za stěžejní body svého programu zvolila témata náboženství a vzdělání. Náboženství se studuje na filosofické fakultě v oboru religionistika, na Max-Weber-Kolleg a na Katolické teologické fakultě. Všechny tyto instituce, mezi nimiž existuje výrazná interdisciplinární spolupráce, vypisují stipendia pro doktorandy a postdoktorandy.

Teologická fakulta nesídlí na univerzitním kampusu na okraji města, ale ve svých původních krásných gotických prostorách v těsném sousedství katedrály. V r. 1952, tedy krátce po vzniku NDR, tu bylo založeno Filosoficko-teologické studium, jediné svého druhu, které zajišťovalo vzdělání pro kandidáty kněžství. Dodnes jde o jedinou katolickou teologickou fakultu na území bývalé NDR. Teprve v r. 2003 byla včleněna do svazku univerzity Erfurt. S dvanácti profesory, ke kterým je přičleněn průměrně jeden asistent (doktorand), a s relativně nízkým počtem studentů jde o fakultu vyloženě rodinného typu.

Přednášková síň Coelicum (zdroj: Universität Erfurt)

Budova Katolické teologické fakulty v Erfurtu (zdroj: Universität Erfurt)

Všichni profesori z bývalé NDR se rozzáří, když se jim představí student ze země bývalého východního bloku. Podobná minulost tu hraje velikou roli. Někteří profesori jsou potomky německých vysídlenců z Československa, jiní jezdili rádi do Vysokých Tater apod. Jen před pár lety bylo možné skládat u dvou dnes již emeritních profesorů zkoušky v češtině. Ti si rovněž vzpomínají na tajná kněžská svěcení udělovaná erfurtských biskupem a na salesiánské teology, kteří v Erfurtu v 80. letech tajně dosáhli licenciát teologie. Ze současných vyučujících KTF UK jsou to doc. Libor Ovečka a doc. Mireia Ryšková.

Tyto kontakty zůstaly zachovány dodnes. Mezi teologickými fakultami v Praze a Erfurtu je podepsána smlouva v rámci programu Erasmus, který už řadu let poskytuje studentům finance pro jedno- až dvousemestrální studijní pobyt. Vedle vynikajících studijních možností je to jedinečná příležitost poznat jinou zemi s její kulturou, jazykem, ale především lidmi.

Já sama jsem se takto věnovala projektu, který byl věnován srovnávací studii o interdiecézním církevním soudu v Erfurtu a v Praze. Potom jsem v Erfurtu strávila ještě několik dalších krásných let, během nichž jsem obhájila licenciátní práci o platném a povoleném kněžském svěcení v latinské církvi. Zároveň jsem připravovala disertaci o tajných svěceních v Československu let 1948–1989 z pohledu kanonického práva, ve které dnes pokračuji na Katolické teologické fakultě v Praze.

Využití Erasmusu – a zvláště v krásném Erfurtu – vřele doporučuji!

Informace

- 27.–29. 8. a 17. 9. proběhly *zápisy studentů* do prvních ročníků. Studentský spolek Theodorik připravil pro nové kolegy občerstvení.
- 2.–19. 9. se konala v Topičově salonu studentská kurátorská výstava CRASH-TEST 4: *Bože, cože?* Studentky dějin křesťanského umění Anna Stárková, Kateřina Turková, Markéta Nováčková a Jana Mlěchochová se pokusily zmapovat postoj studentů vysokých výtvarných škol k duchovnímu rozměru lidské existence jakožto zdroji umělecké tvorby.
7. 9. – 8. 11. byla u Panny Marie Vítězné na Bílé hoře instalována *umělecká intervence nad brobem padlých v bitvě 8. listopadu 1620*. Snažila se odpovědět na otázky, jak by dnes mohl vypadat památník jedné z nejdůležitějších a nejkontroverznějších bitev našich dějin a jak současnými prostředky vstoupit do barokního areálu. Patronem projektu bylo Centrum teologie a umění.
30. 9. se konalo *úvodní setkání studentů prvních ročníků*, během něhož obdrželi informace o možnostech, které se před nimi otevírají, o službách, které jim fakulta nabízí, a oborech, do nichž se zapsali. Na závěr se konala neformální slavnost, pro niž připravil pohoštění studentský spolek Theodorik.
3. 10. se konala v kostele Panny Marie před Týnem slavnostní mše svatá *Veni Sancte* k zahájení akad. roku 2014–2015. Hlavním celebrantem byl biskup Jan Baxant. Po slavnostní bohoslužbě následovala *imatrikulace* nově přijatých studentů v Karolinu.
25. 10. proběhla *fakultní pout* (i výlet) na Makovou horu s fakultním kaplanem Davidem Vopřadou. I přes neúplně slunečné počasí se na cestu vydalo pět odvážlivců. Na místě slavili mši svatou a místní farář jim podal obsírný kunsthistorický výklad.
4. 11. se konala *bakalářská promoce* v Profesionálním domě na Malé Straně.
4. 11. se uskutečnila debata nad novelou zákona o vysokých školách *Co se (na nás) chystá*. Úvodního slova se chopil prorektor Stanislav Štech a kancléř Tomáš Jelínek. Diskutující konstatovali, že ačkoli příprava zákona probíhá klidněji, než v předchozích letech, existují různá akutní nebo potenciální nebezpečí, jimž se nedaří dostatečně účinně čelit. Týkají se i samosprávy fakult. Pořádala Studentská komora AS KTF UK a studentský spolek Theodorik.
5. 11. se konala *mše svatá pro studenty i pedagogy*. Celebroval Angelo Scarano. Přítomní pamatovali na pronásledované křesťany.
- Od 7. 11. 2014 do 15. 3. 2015 je ve Valdštejnské jízdárně v Praze přístupná výstava *Otevři zbraň rajskou: benedik-tini v srdci Evropy 800–1300*. Pořádá ji Národní galerie v Praze ve spolupráci s Centrem mediivistických studií AV ČR a Ústavem dějin křesťanského umění.
10. 11. se konala *magisterská promoce* v Karolinu.
- 8., 10. a 11. 11. proběhly *volby do akademického senátu* KTF UK pro roky 2014–2016. Z řad pedagogů byli zvoleni: Josef Bartoň; Denisa Červenková; Viktor Kubík; Magdalena Nespěšná-Hamsíková; Vojtěch Novotný; Petra Oulíková; Milan Pech; David Vopřada. Z řad studentů byli zvoleni: Klára Nechvilová; Marie Jůnová; Kateřina Volfová; Jaroslav Mrňa.
- Ve stejném termínu se konaly i *volby fakultních zástupců do akademického senátu UK* pro roky 2015–2017. Z řad pedagogů byli zvoleni: Vojtěch Novotný; David Vopřada. Z řad studentů byli zvoleni: Klára Nechvilová; David Kučerka.
- Od 11. 11. je v prostorách fakulty instalována výstava nazvaná *Antonio Campi známý – neznámý*. Slavnostní vernisáž doprovodil pěvecký sbor ACANT.
21. 11. se konala konference na téma *Katedrála v době probuzení národů*, jež byla věnována katedrálám v Praze a v Kolíně nad Rýnem. Spolupřádalo ji Arcibiskupství pražské, Metropolitní kapitula u sv. Víta, Centrum teologie a umění.
26. 11. proběhlo kolokvium *Doba Karla IV.: historie, kultura a umění*. Pořádal je Ústav dějin křesťanského umění.
28. 11. proběhla *doktorská promoce* v Karolinu.
- 3., 10. a 17. 12. se konaly *rorátní mše svatá a adventní snídaně*. Byla tak obnovena tradice, kterou r. 2003 vytvořila studentka Hana Klára Mrňáková, dnes s. Marie Doreanna v Monastero Madonna del Deserto (Itálie). Pedagogové a studenti se schází na rorátní mši v katedrále nebo ve fakultní kapli. Po ní společně posnídají. Atmosféra je jedinečná.
- Po celý advent se v prostorách před děkanátem konají *roráty na schodech*. Pedagogové, studenti a další zaměstnanci (nejenom) fakulty se mohou před výukou shromáždit, aby se společně pomodlili část rorátních zpěvů a vyslechli krátké duchovní slovo.
8. 12., o slavnosti Panny Marie počaté bez poskvrny prvotního hříchu, se konala *fakultní poutní mše svatá* v kapli arcibiskupského semináře. Celebroval Tomáš Holub. Poté se v Karolinu konalo slavnostní setkání s laureáty Templetonovy ceny. Po úvodních proslovech a ceremoniích pronesl přednášku Charles Taylor, držitel ceny za rok 2007, a Tomáš Halík, držitel ceny za rok 2014.
10. 12. proběhla v duchu nejlepších tradic *Mikulášská besídka* 2014, jež přinesla bohatý program, tombolu a malé občerstvení. Pořádal studentský spolek Theodorik.
- 10.–11. 12. se konala tradiční *burza knih*. Část výtěžku je určena na podporu studentských aktivit. Pořádal studentský spolek Theodorik.
15. 12. předvedli studenti dějin evropské kultury, zapsaní v předmětu úvod do starší literatury, improvizovanou čtenou podobu *Rakovnické bry vánoční*.

VN

BARTOŇ Josef. *Pět českých novozákonních překladů: Nové zákony od Českého ekumenického překladu do roku 1989*. Praha: Česká biblická společnost, 2013. 306 s.

Kniha podrobně představuje „druhou fázi“ moderního českého překládání Nového zákona (v návaznosti na předchozí autorovu publikaci *Moderní český novozákonní překlad. Nové zákony dvacátého století před Českým ekumenickým překladem*, 2009). Všechny pět tlumočení vzniklých v daném období je pojednáno z hlediska geneze, konkrétních jazykových charakteristik, stylu a pozice ve stále se vyvíjející biblické překladové tradici.

BOUMA David. *Zjevení, víra, církev: teologické skici k úvodu do křesťanství*. Ostrava: Moravapress, 2013. 81 s. Autor – katolický teolog – se věnuje vybraným tématům křesťanské víry a teologie. Knížka nenahlíží křesťanství z religionistické, psychologické, sociologické či historické perspektivy, ale nabízí průhledy „zevnitř“ křesťanství, které umožňuje právě a jen teologie. Primárními adresáty publikace jsou vysokoškolsí studenti neteologických oborů.

ČERVENKOVÁ Denisa. *Náboženství jako teologický fenomén*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2013. 141 s. Studie rozvíjí především teologický přístup k definici náboženství v současném kontextu. Vymezení pojmu náboženství totiž tvoří základ pro další studium hermeneutiky náboženských tradic. Autorka se domnívá, že pouze pojetí, které nepovažuje náboženství za čisté antropologický fenomén, ale bere vážně jeho zakotvení ve vztahu k transcendentní rovině skutečnosti, je možné považovat za relevantní pro výklad existující náboženské plurality z hlediska teologické reflexe.

HRDINA Antonín. *Proč hrabě Špork seděl ve vězení pro dlužníky?: právní historická analýza jednoho sporu hraběte Šporka s advokátem Neumannem*. Ostrava: Key Publishing, 2013. 340 s. Právní historická studie volně navazující na nedávnou publikaci o obžalobě hraběte Šporka z kacířství a dalších trestných činů proti tehdejšímu českému státu (A. Hrdina – H. Kuchařová,

Kacířský proces s hrabětem Šporkem v právně historickém a teologickém kontextu, 2011). Autor vychází z řady dosud nepublikovaných nebo alespoň do češtiny nepreložených pramenů, přičemž některé z nich uvádí v příloze.

KUTHAN Jiří. *Královské dílo za Jiřího z Poděbrad a dynastie Jagellonců*. Díl druhý, *Města, církev, korunní země*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny ve spolupráci s Katolickou teologickou fakultou UK, 2013. 815 s. Druhý svazek rozsáhlé práce zabývající se architekturou a uměleckou tvorbou v době vlády krále Jiřího z Poděbrad a králů z rodu Jagellonců. Kniha věnuje pozornost stavebním a uměleckým dílům, která vznikla ve městech a na náklady církevních hodnostářů a institucí. Zvláštní kapitoly jsou zasvěceny stavbám a uměleckým památkám ve vedlejších zemích České koruny – ve Slezsku a Lužici.

NOVOTNÝ Vojtěch – VAŇÁČ Martin – KUNŠTÁT Miroslav. *Biografický slovník katolických teologických fakult v Praze 1891–1990*. V Praze: Karolinum, 2013. 287 s. Slovník sleduje historický a prosopografický vývoj, jímž prošla teologická fakulta pražské univerzity v l. 1891–1990. Je složen ze tří samostatných částí: Martin Vaňáč: Teologická fakulta české univerzity v Praze (1891–1950), Vojtěch Novotný: Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta v Praze (1950–1990), Miroslav Kunštát: Teologická fakulta německé univerzity v Praze (1882/91–1945).

NOVOTNÝ Vojtěch. *Odvaha být církví: Josef Zvěřina v letech 1913–1967*. Praha: Karolinum, 2013. 590 s. Monografie podává zevrubné seznámení s životem Josefa Zvěřiny od narození do r. 1967, předkládá celoživotní bibliografii jeho publikovaných prací, samizdatů i rukopisů a poskytuje analýzu tohoto materiálu. Výjimečná souvislost mezi Zvěřinovým životem a jeho reflexí je naznačena slovy v titulu „odvaha být církví“, jimiž on sám nazval jednu ze svých nejslavnějších studií.

OPATRNÝ Aleš. *Credo: úvahy o apoštolském vyznání víry*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013. 135 s. Nejstarší úplný text apoštolského vyznání víry pochází ze 4. století a shrnuje v podstatě obsah víry rané křesťanské doby. Nejde však o pouhý výčet dogmatických výroků. Knížka renomovaného pastorálního teologa chce čtenáři pomoci řešit otázky po obsahu křesťanské víry, ale uvažováním nad Credem chce především otvírat cesty k prohlubování víry jako vztahu.

RYŠKOVÁ Mireia – MIKULICOVÁ Mlada (eds.). *Mýšlení o transcendentci*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2013. 281 s.

Jádrem knihy je svod dvanácti studií (autory jsou vyučující KTF UK J. Bartoň, D. Bouma, N. Bravená, P. Brož, D. Červenková, J. Lorman, M. Mikulicová, M. Ryšková, K. Sládek, D. Svoboda, D. Vopřada, M. Zlatohlávek) – zastavení nad různými pojetími transcendence. Téma je nahlédnuto prizmatem teologie (v různých pohledech od starověku po moderní dobu), renesančního umění, náboženské pedagogiky a lingvistiky.

SLÁDEK Karel a kol. *O filokalii: kniha, hnutí, spiritualita*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2013. 222 s. Kolektivní monografie je výsledkem spolupráce mezi KTF UK v Praze a Centrem Aletti, Komunitou Bose a dalších teologických institucí. Autoři pocházejí z různých křesťanských konfesí, což svědčí o ekumenické dimenzi zájmu o plodný dialog mezi tradicemi křesťanského Západu a Východu. Kniha uvádí do kontextu vzniku a šíření *Filokalie*, zásadního svodu spirituálních textů křesťanského Východu.

SLÁDEK Karel a kol. *Řeckokatolická církev v českých zemích: dějiny, identita, dialog*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2013. 254 s. Kolektivní monografie vznikla z dlouholeté spolupráce mezi KTF UK v Praze a Řecko-katolickou teologickou fakultou Prešovské univerzity, přičemž do týmu byli přizváni též pracovníci z dalších akademických a církevních institucí.

ŠMIED Miroslav – ZÁRUBA František (ed.). *Svatá Anežka Česká a velké ženy její doby*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2013. 379 s. Kniha přináší studie českých i zahraničních autorů, které mapují duchovní a kulturní odkaz sv. Anežky. V jejich zorném poli jsou příbuzenské a dynastické vztahy panovníckých rodů střední Evropy, památky spojené s osobou sv. Anežky (Anežský klášter, křížovnický kostel sv. Františka), hagiografie a ikonografie sv. Anežky, řádové prostředí klarisek, křížovníků a špitálních bratrstev i obraz sv. Anežky v české literatuře.

TICHÝ Radek. *Liturgie evangeliaře: láska církve k Božím slovu*. Praha: Krystal OP, 2013. 108 s. Kniha je věnována liturgii, která obklopuje a doprovází hlásání evangelia při slavení eucharistie – od přinesení knihy evangelia na oltář ve vstupním průvodu, přes zpěv před evangeliem, požehnání kadidla a přípravné mod-

litby, průvod s evangeliářem, samotné hlásání až po závěrečné aklamace a uložení evangeliáře. Autor ukazuje původ a vývoj daného liturgického gesta či modlitby i tomu, jak tento prvek popisuje církev v současných liturgických knihách, jaký význam mu připisuje a jak k němu máme přistupovat my, abychom liturgii lépe porozuměli a aby se pro nás stala modlitbou a pramenem našeho života s Bohem.

JoB

AUC Theologica 2/2014

SOUČASNÉ PŘÍSTUPY K PÍSMU • Jaroslav Brož: Biblická interpretace po začátku 21. století: stav a vize • Adrian Schenker: Vydání *Biblia Hebraica Quinta* (BHQ) • Ladislav Tichý: Nová základní pomůcka ke studiu řeckého Nového zákona: 28. vydání Nestle-Aland • Kateřina Kočí: Interpreting the Bible against Postmodern Biblical Hermeneutics: The Role of Time and Tradition [Postmoderní biblická interpretace: Čas a tradice] • Matthew W. Knotts: Readers, Texts, and the Fusion of Horizons: Theology and Gadamer's Hermeneutics [Čtenář, text a splývání jejich horizontů: Teologie a Gadamerova hermeneutika] • Elisabeth Hernitschek: Apocrypha as Texts That Had No Future? Reflections on Christian Texts of the Past [Apokryfy – texty určené k zapomenutí? – Zamyšlení nad křesťanskými texty minulosti] **VARIA** • Róbert Horka: *Limen Psalmi indicet interiora*: Die figurative Interpretation der Psalmenüberschrift in Augustinus' Kommentar zum 80. Psalm [Obrazná interpretace žal-mového nadpisku v Augustinově komentáři k 80. žalmu] • Mlada Mikulicová: Adam's Story in the Qur'an [Adamův příběh v Koránu] • Prokop Brož: Belonging to Christ and Belonging to the Church: The Story of Every Christian. An Ecclesiological Reflection on the Sacrament of Baptism [Patřit Kristu a patřit do církve: příběh každého křesťana. Ekleziologická reflexe nad svátostí křtu]

DV

Obhájené disertační a rigorózní práce

DISERTAČNÍ PRÁCE

MARTINEK Radek. *Stavovský šat katolického kněžstva a jeho zobrazení ve výtvarném umění* (obor dějiny křesťanského umění, obhájeno 18. 12. 2013)

Disertace naznačuje vývoj, kterým se ubírala nauka o kněžství a jeho úkolu v křesťanském společenství, a to, jak se tento vývoj zrcadlí v podobě, barevnosti a užívání kněžského oděvu. Ten vypovídá o tom, jak byl kněz vnímán společností i církví (resp. církevním právem), a jak vnímal sám sebe. To vše je konfrontováno s obrazovým materiálem a s dochovanými oděvními součástmi. K práci je připojena rozsáhlá obrazová příloha.

PŘIBYL Stanislav. *Právní situace litoměřické diecéze v letech 1989–2010* (obor katolická teologie, obhájeno 17. 9. 2014)

Disertace se zabývá právní situací litoměřické diecéze v l. 1989–2010. Vstupní část rekapituluje dějiny diecéze od založení kapituly v r. 1057. Právní realita církve v severozápadních Čechách je studována – ve velké míře – na základě nepublikovaných pramenů.

PUČALÍK Marek. *Umělecký mecenát křižovnického velmistra Františka Matouše Böhmba 1722–1750* (obor dějiny křesťanského umění, obhájeno 18. 11. 2013)

Disertace sleduje kulturní aktivity generálního představeného křižovníků s červenou hvězdou v Praze, Františka Matouše Böhmba (1722–1750), a uvádí tak ve známost významnou osobnost pražského duchovního a kulturního života vrcholného baroka. Pojednává o zadaných stavbách, jejich stavitelích i malířích a vztazích, které k nim Böhmba měl. Studuje jeho vztah k hudbě.

SMOLOVÁ Helena. *Povolání ženy ve filosofické a teologické reflexi Edith Steinové* (obor katolická teologie, obhájeno 26. 2. 2014)

Disertace postihuje vývoj antropologie Edith Steinové (1891–1942). Nejprve představuje to, jak autorka chápal vztah filosofie a teologie, přirozenosti a milosti. Následně analyzuje ty filosofické a teologické texty, z nichž lze poznat její pojetí lidské osoby, zvláště

TĚŠÍNSKÁ LOMIČKOVÁ Radka. *Znaková řeč v benediktinských a cisterciáckých kláštorech ve středověku* (obor historické vědy, obhájeno 23. 9. 2014)

Disertace vykresluje dějiny znakové řeči na evropském kontinentě od 10. do 15. století a ukazuje, že se používala i v českých benediktinských a cisterciáckých kláštorech. Vychází z dochovaných pramenů, zvláště středověkých katalogů znaků. Detailní rozbor cisterciáckého katalogu Siquis užívaného ve středo-evropském prostředí a jeho porovnání s ostatními katalogy přináší řadu nových informací o každodenním životě mnichů. Téma znakové řeči tak souvisí s celkovými dějinami řádu. Studované prameny odrážejí reformní snahy cisterciáků ve druhé polovině 15. století.

RIGORÓZNÍ PRÁCE

BŘÍZOVÁ Daniela. *Transmission of cultural and artistic influence in the fourteenth century with an emphasis on cultural relations between Bohemia and England* (obor dějiny křesťanského umění, obhájeno 12. 5. 2014)

REGNER Jan. *Wittgensteinovy pojmy Sprachspiel a Lebensform a jejich relevance pro současnou teologii* (obor katolická teologie, obhájeno 18. 6. 2014)

ŠMEJDOVÁ Barbora. *Imagination as a Theological Term* (obor katolická teologie, obhájeno 9. 9. 2014)

VN

NADAČNÍ FOND ARNOŠTA Z PARDUBIC

Číslo účtu: 604 181 00 07/6000 PPF
Banka, Praha 6

Pro další informace (např. pro uzavření darovací smlouvy nebo složení příspěvku v hotovosti) jsme vám k dispozici na uvedených telefonech a emailové adrese. Abychom vám mohli vystavit potvrzení o poskytnutí daru pro uplatnění nároku na odečet ze základu daně z příjmu, sdělte nám prosím svoji adresu.

Nadační fond Arnošta z Pardubic,
zapsán v nadačním rejstříku
u Městského soudu v Praze, oddíl N,
vložka č. 648
IČO: 279 23 070
Thákurova 3, 160 00 Praha 6 – Dejvice
Telefon: 220 181 561,
E-mail: info@fondap.cz,
Web: www.fondap.cz

VÁŽENÍ ČTENÁŘI,

dovolte, abychom vás na samý závěr zpravodaje *Doxa* oslovili s naléhavou žádostí o finanční podporu, jež by zajistila pokračování a rozvoj této aktivity Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Dominik kard. Duka zdůraznil, že fakulta je zde pro obecné dobro církve a že by ji mělo celé církevní společenství v českých zemích považovat za cosi hodnotného. Jménem českých biskupů i Svatého stolce žádá čtenáře *Doxy*, aby fakultu podpořili. Uvádí řadu forem, jimiž tak lze učinit, a zmiňuje pochopitelně i finanční příspěví. Právě tohoto jeho slova se nyní chce chopit i Nadační fond Arnošta z Pardubic, jehož posláním je podpora Katolické teologické fakulty.

Fond vznikl z podnětu Mons. Karla Vrány (1925–2004), který poukazyval na svou dlouholetou zkušenost s tím, že existuje řada dobrých osob, jež jsou ochotny pomoci Boží věci nevelkou, ale pravidelnou – nebo i jednorázovou – částkou, s jejíž pomocí se dají konat velké věci. On sám takto kdysi s příspěvím mnoha dobrodinců zachránil Papežskou kolej Nepomucenum a hojně podporoval ediční aktivity Křesťanské akademie Řím. Proč by tedy nemohli věřící v Čechách pomoci své Katolické teologické fakultě?

A ona to nutně potřebuje. Její chod a rozvoj je bez finančního zajištění nemyšlitelný. Prostředky, které dostává od státu, jsou nepostačující. Už na zajištění běžné výuky, v níž jsou připravováni služebníci Boží (o vědecké a další činnosti nemluvě), musí fakulta získávat peníze z grantů a doplňkové činnosti. I tyto příjmy však zůstávají nedostatečné. Proto je třeba doufat, že se naleznou osoby, které budou ochotny podporovat vzdělanost, jež nenesou ihned přímé ekonomické užítky, ale je pro duchovní, morální a kulturní úroveň národa nutná.

S touto myšlenkou byl Nadační fond Arnošta z Pardubic r. 2007 založen tehdejší děkanem fakulty, prof. PhDr. Ludvíkem Armbrusterem SJ. Svou aktivní činnost obnovil ke konci roku 2013. Správní rada působí ve složení: ing. Václav Talíř, manažer v bankovníctví (předseda); doc. Vojtěch Novotný, Th.D., akademický pracovník (místopředseda); Mgr. Darina Navrátilová, advokátka (místopředsedkyně); Mons. Anton Otte, vedoucí pražské kanceláře spolku Ackermann-Gemeinde; doc. JUDr. Pavel Svoboda, Ph.D., D.E.A., poslanec Evropského parlamentu a předseda jeho právního výboru; prof. Ing. Ivan Wilhelm, CSc., akademický pracovník, emeritní rektor Univerzity Karlovy.

V současné době podporuje Nadační fond Arnošta z Pardubic vydávání tohoto zpravodaje *Doxa*, který má vytvářet pouto mezi všemi, jimž na Katolické teologické fakultě záleží. Pokrývá náklady na sazbu, grafickou úpravu, jazykové korektury, tisk, administrativu a distribuci. Celkové náklady na jedno číslo činí asi 37 tisíc Kč. Členové redakční rady pracují bez nároku na finanční odměnu.

Budeme vám vděční za příspěvek v jakékoli výši. Vaše peníze podpoří výlučně život a rozvoj Katolické teologické fakulty.

S pozdravem
Ing. Václav Talíř
předseda správní rady

PROMOČNÍ SLIB

Examiniibus, Scholares clarissimi, quae ad doctrinam explorandam eorum, qui N (baccalarii, magistri, doctoris) nomen et honores consequi student, lege constituta sunt, cum laude superatis, nos adistis desiderantes, ut vos eo honore in hoc solemni consessu ornaremus.

Prius autem fides est danda, vos tales semper futuros, quales vos esse iubebit dignitas, quam obtinueritis, et nos vos fore speramus.

Spondebitis igitur:

Primum – vos huius Universitatis, in qua N (baccalarii, magistri, doctoris) gradum ascenderitis, piam perpetuo memoriam habituros eiusque res ac rationes, quoad poteritis, adiuturos.

Dein – honorem eum, quem in vos collaturus sum, integrum incolumemque servaturos.

Postremo – spondebitis coram Deo Trino et Uno vos studia N (sacrae Theologiae, disciplinarum religiosarum, humanitatis) impigro labore culturos et provecturos non sordidi lucri causa, nec ad vanam captandam gloriam, sed ut veritas propagetur et lux eius, qua salus humani generis continetur, clarius effulgeat.

Haec vos ex animi vestri sententia spondebitis ac pollicebimini?

Resp.: Spondeo ac polliceor.

Vážení studenti, složili jste s úspěchem zkoušky, které jsou zákonem předepsány k prověření vědomostí těch, kdo chtějí dosáhnout titulu a hodnosti N (bakaláře, magistra, doktora). Předstupujete nyní před nás se žádostí, abychom vám v tomto slavnostním shromáždění udělili hodnost, o níž se ucházíte.

Dříve však musíte složit slib, že se vždy budete chovat tak, jak to od vás vyžaduje vznešená hodnost, jíž nabudete, a jak to i my od vás očekáváme.

Slibujete tedy:

Především – že trvale uchováte ve vděčné paměti tuto univerzitu, na níž dosáhnete hodnosti N (bakaláře, magistra, doktora), a že vždy budete podle svých sil podporovat její činnost a zájmy.

Dále – že hodnost, kterou vám udělím, uchováte bez poskvrny a bez úhony.

Konečně – slibujete před trojjediným Bohem, že se budete věnovat s neúnavnou pílí studiím N (posvátné teologie, teologických nauk, humanitních věd), ne pro mrzký zisk, ani pro prázdnou slávu, ale proto, aby byla šířena pravda a aby se jasněji skvělo její světlo, v němž spočívá spása lidského rodu.

Slibujete to a stvrzujete na své dobré svědomí?

Odpověď: Slibuji a stvrzuji.

PROČ DOXA?

Řecké slovo $\delta\acute{o}\xi\alpha$ (*doxa*) má mj. tyto základní významy: sláva, nádhera, majestát; jas, lesk, záře; pověst, vážnost, uznání; mínění, názor, domněnka, zdání; domýšlivost, nadutost, pýcha.

Katolická teologická fakulta chce pomocí zpravodaje *Doxa* informovat o tom, jak se pro slávu trojjediného Boha a dobro církve věnuje poznání Ježíše Krista, v němž je svět stvořen a veden k završení, a toho, jak křesťanská víra utvářela dějiny lidstva a jeho kulturu.

Nechceme vystupovat domýšlivě, ani budit falešné zdání. Usilujeme nicméně o to, abychom získali dobrou pověst a byli proto bráni vážně, s přátelskou náklonností a uznalostí, s účinnou podporou všeho druhu. Zvláště se obracíme k přátelům a absolventům, kteří jsou naší „radostí a slávou“ (Flp 4,1).

foto Helena Kodáliková

